Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 245 (14265) | 1973 оной октябриин 17, среда | Сэн 2 мүнгэн

[Бу]ряадай АССР-эй [Ве]рховно Соведэй [зу]ргаадахи сесси

[...]гаадэр, байгша оной октябриин 16-да, Улаан-Үдэ [...] республикын Министрнүүдэй Соведэй конференц-[...]соо Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верхов[но] Соведэй зургаадахи сесси боложо үнгэрөө.

[Се]ссие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Тү[рүүлэ]гшэ депутат **Б. Б. Ямпилов** нээһэн байна.

[Де]путадуудай совет дээрэ уридшалан зүбшэлэг[дэжэ] һайшаагдаһан ба дэмжэгдэһэн иимэ асуудалнууд [...] үзэмжэдэ табигдаа гэбэл:

[1.] Республикын хүн зоной коммунальна гэр байрын, [...]удалай хэрэглэмжын ямар байһан ба тэрэниие һай[жа]руулха хэмжээнүүд тухай;

[2.] Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй промышлен[ность], барилга, транспорт ба хэлхеэ холбооной хүдэлмэ[ри]талаар, мүн байгаали хамгаалха асуудалаар саг үр[гэлжэ]лын комиссинуудай тоосоон.

[3.] Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй [...]удые баталалга.

[Нэгэ]дэхи асуудалаар Буряадай АССР-эй Министрнүү[дэй] Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Н. Б. Пивоваров** элид[хэл]э.

[Нэ]гэдэхи асуудалаар хэгдэһэн элидхэлые зүбшэн хэл[эл]сэ КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секре[тарь] депутат **В. И. Титов**, Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэд[комой] түрүүлэгшэ депутат **В. П. Убеев**, Бэшүүрэй айма[гай] Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Б. Н. Сан[...]**, республикын ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын [минис]трэй орлогшо **М. П. Пономарёв**, республи[кын] коммунально-ажаһуудалтай министр депутат **Н. И. [...]кин**, Хоринн аймагай Хүрбын сомсоведэй гүйсэдко[мой] түрүүлэгшэ депутат **Ц. Ц. Цыцыктуев**, КПСС-эй [...]инай райкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Н. Б. [...]ев**, Хяагтын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ [...] П. **Климов**, Улаан-Үдын авиационно заводой [дир]екторэй орлогшо **С. П. Дурхисанов**, «Забай[...]» комбинадай начальник депутат **А. И. Кораблев**, [...]адай барилгын управлениин начальник депутат [...] **А. Восканянц** гэгшэд хабаадаа.

[Хоё]рдохи асуудалаар саг үргэлжын комиссинуудай тү[рүүлэ]гшэнэр депутадууд **А. С. Асеев, Н. Е. Шелковни[ков]** гэгшэд мэдээсэһэн байна. Энэ асуудалаар Бу[ряадай] АССР-эй арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ [депу]тат **И. Д. Черняков**, Хоринн аймтүйсэдкомой түрүү[лэгшэ] **Г. Н. Бородин** гэгшэд үгэ хэлээ.

[С]есси зүбшэгдэһэн асуудалнуудаар тогтоолнуудые [...] Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй [...]удые баталаа.

[НЁ]ДОНДОНОЙХИҺОО [МИ]ЛЛИОН ҮЛҮҮТЭЙ [Т]ҮХЭРИГӨӨР

[...]үн уралай даралта [...]аг, гуримшуулдаг эл[...]иборнуудые бүтээдэг [...]прибор» заводой кол[лектив] промышленностиин [...]аришэдэй бүхэсоюзна [мурысөө]ндэ оролсожо, гүрэ[...]сэб, социалис уялга[...] амжалтатайгаар [...]жэ байна.

[...]д продукци бүтээн [...] худалдаха юһэн һа[...]сэбые үлүүлэн дүүр[...]эн һарын түсэбһөө га[...]38 мянган түхэригэй [...]ди худалдагдаһан [...]Нёдондо жэлэй энэ [...]тэй сасуулхада, про[...]үйлэдбэрилгэ ба ху[...]а нилээд дээшэлээ. [...]алтань 21 процент гэ[...]ли нэгэ миллион 332 [...] түхэригөөр үлүү ехэ [...]ди худалдагдаа. Мүн [...] продукци бү[...]ргалга нёдондонойхи[...]э миллион 767 мян[...]үхэригөөр дээшэлһэн [...].

[...]лай даралта гурим[...]г приборнууд олоор [...]рдэг болоо. Нёдондо[...]э үеынхитэй сасуул[...]имэ 2.750 прибор [...]үтээгдэбэ.

[...]урно - ажаһуудалай, [...]лэй зүйлнүүдые бү[...]жэ коллектив анха[...]бхэгдэмэл оро хэхэһээ [...]ондоо зүйлнүүд бү[...]г болоо. Байгша [...]эн һара соо 217 мян[...]хэригөөр үлүү ехэ [п]родукци бүтээгдэһэн [...] Стул, эбхэгдэмэл [...] энэ жэлдэ хэгдэжэ [...].

[...]ад участогууд, бри[г]адай дунда социалис [...]өн үргэнөөр дэлгэ[...] Мүрысөөнэй юһэн һа[рын] дүнгүүдээр патрон [...]цехэй коллектив тү[...]ри эзэлжэ, дамжуул[...]аан тугта, 1-дэхи [...]шанда хүртэһэн бай[...]рэм шудхалгын це[...]аһабариин-механиче[...]астогай, механо-хаб[...]ын цехэй коллекти[...]лэй эхинһээ хойшо [...]тай һайнаар ажал[...]оциалис уялгануудаа [...]жэ байна. Шудхалгын [х]үдэлмэришэд энэ жэ[...]һээ хойшо таба да[...]үрүү һуури эзэлһэн [...]рбан һарын туршада [...] һууриях алдангүй ябаһанай түлөө дирекциин, парткомой, завкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Заводой олонхи хүдэлмэришэд өөһэдын социалис уялга абанхай. Табан жэлэй шиидхэхы жэлэй туршада бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха гэжэ тэдэнэр оролдоно. Олон хүдэлмэришэд энэ мүрысөөндөө амжалта туйлана. Шэрэм шудхалгын цехэй 24 хүдэлмэришэн халаанай даабарие холо уридшалан дүүргэһэнэй ашаар энэ жэлэй түсэбые амжалтатайгаар түгэсхэжэ, мүнөө ерэхэ жэлэй февраль-августын түсэбөөр ажаллажа байна.

Механо-хабсаралгын цехэй В. И. Тютринагай даадаг слесарь-хабсаргагшадай бригада социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлана.

В. И. Кислых гэгшын бригада завод соогоо эгээл түрүүлэн прибор-бүтээлгын заводой В. Е. Красновой даадаг бригадын үүсхэлые һайшаан дэмжээ. Нүхэр Красновой бригада нёдондо жэлдэ туйлаһан ажалай эгээл ехэ бүтээсые табан жэлэй шиидхэхы жэлэй ажалай нормо болгохын түлөө мүрысэхэ үүсхэл гаргаһан байна. Валерий Иванович Кислых гэгшын даадаг бригада энэ үүсхэл дэмжэжэ, халаан бүхэндэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг болоо. Тэдэнэр Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ эрхимлэһэнэй түлөө ойн баярай дипломоор шагнагдаа һэн. Юһэн хүнһөө бүридэһэн энэ бригада жэлэй туршада даабаряа һара бүхэндэ 170—180 процент дүүргээ. Мүнөө энэ бригада ерэхэ жэлэй май һарын түсэб дүүргэжэ эхилээ.

Завод манометрнүүдые хэдэг Томско заводтой мүрысэнэ. Коллектив мүрысөөнэй договор баталхадаа, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Теэд хэниинь эрхимлэгшэ ааб? Һаядаа хоёр коллективэй мүрысөөнэй юһэн һарын үрэ дүн согсологдохо юм. Томскһоо айлшад заводто ерэжэ, договорой хэр дүүргэгдэжэ байһые шалгаха, хэнэй эрхимлэһые элирүүлхэ байна.

С. БАРДАМОВА.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Советскэ Союзай ажалшад! Ажалдаа коммунис ёһоор хандадаг байхын түлөө тэмсэгты! Ажалай журам болон эмхидхэл улам һайжаруулагты! Ниитын зөөридэ тон гамтай хямгатайгаар хандагты, арьбадхагты!

(Агуухэ Октябриин социалис революциин 56 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануудһаа).

ХУРШЭНЭРЭЙ МҮРЫСӨӨН

Буряадай АССР-эй, Шэтын областиин, Яхадай АССР-эй ажалшадай 1973 оной январь—сентябрь һаранuудай социалис мүрысөөнэй зарим дүнгүүд

	Түсэбэй дүүргэлтэ процент.			197[illegible] оной юһэн һарын дүнтэй сасуулхада (процентээр)		
	Буряадай АССР	Шэтын область	Яхадай АССР	Буряадай АССР	Шэтын область	Яхадай АССР
Промышленность						
Валовой продукци	—	—	—	107	104	107
Продукци худалдалга	100,3	93	103	108	105	109
Ажалай бүтээсэ	99,6	93	102	104	103	106
Промышленна предприятинуудай тоо	198	231	189	—	—	—
Продукци худалдаха даабаряа дүүргээгүй предприятинууд	57	50	25	—	—	—
Тэдэнэй хуби (процентээр)	29	22	13			
Хүдөө ажахы						
Мал ажалһаа абтадаг эдеэ хоолые гүрэндэ худалдалга						
мяхан (үхэр малай амидын шэгнүүрээр)	106	109	124	97	96	90
һүн	98	111	117	99,9	113	110
үндэгэн	111	118	137	110	113	146
ноохон	97	105	—	95	103	—
Капитальна барилга						
Капитальна һомололгын хэмжээн (түбһөө абтаһан мүнгөөр)	90	91	105	97	98	112
Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн	95	98	114	99	101	104
Ашаглалгада үгтэһэн байрын гэрнүүд	69	50	107	61	86	114
Подрядна хүдэлмэриин хэмжээн (өөһэдын хүсөөр барһаниинь)	93	96	115	87	99,7	104
Ажалшадай эрилтые хангалга						
Гэр һуудалай талаар хангалга	97	100,0	101	106	113	114
Худалдаа наймаан						
Гүрэнэй ба кооперативна наймаанай рознично эд бараанай эрьесэ (нэмэлтэ даабаритайгаар) ниитын эдеэ хоолые оруулалга тайгаар	99,5	99	100,5	105	103	106

КОМБИНАТ СООГОО ЭРХИМЛЭНЭ

Һүүлэй сагта Буряадай мебелиин, мòдо болбосоруулгын комбинадай коллективэй хэһэч хубсаһанай шкаф, стул, столнууд ажалшадай һайшаалда хүртэдэг боложо байна. Манай комбинадай хүдэлмэришэд һайн шанартай продукци бүри ехээр бүтээн гаргадаг болохо гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлнэ. Михаил Дементьевич Кирилловэй даадаг нэгэдэхи цехэй коллектив бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэн ажаллана.

Эдэнэр юһэн һарын даабариһаа гадуур аяар 16 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргажа, комбинат соогоо эрхимлэбэ. Байгша оной гурбадахи кварталай дүнгөөр энэ түрүү коллективтэ комбинадай Улаан туг барюулагдаба. Цехэй коллектив бүхы амжалтануудаа Октябриин хубисхалай 56 жэлэй ойдо зорюулна.

И. ЛАВРЕНКО,
комбинадай түсэблэлгын таһагай начальник

Һүүлшын гектар таряанай хуряагдажа байхада, энэ зураг буулгагдаһан байгаа. Байгша ондо Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхоздо бүхыдөө 6150 гектар тарян яһала богони болзорто хуряагдаа. Таряанай эдеэшэлгые жэгдэ бэшэ байһан дээрэһээнь ехэнхи ургаса амяарлан хадагдаа. хуряагдаа юм. Таряа хуряалга дээрэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ комсомол-залуушуулай бригада онсо шалгараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һүүлшын гектар хуряагдана.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ХУАРИ БУМЕДЬЕНЭЙ СССР-тэ ЕРЭҺЭН ТУХАЙ

Алжирай Арадай Демократическа Республикын Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хуари Бумедьен хани ёһоной албанай хэрэгээр октябриин 14—15-да Советскэ Союзда ерэһэн байна.

Совет хүтэлбэрилэгшэдэй, Хуари Бумедьенэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд болоо.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр А. А. Гречко;

Алжирай талаһаа — Алжирай Арадай Демократическа Республикын Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хуари Бумедьентэй хамта Революционно Соведэй гэшүүн, гүрэнэй министр Шериф Белькасем, Революционно Соведэй гэшүүн Ахмед Драйя, дээдэ һуралсалай ба научна шэнжэлгэнүүдэй министр Мохаммед Беняхья, сэрэгэй гурбадахи округой командалагша полковник Хадж Мохаммед Зергини, АНДР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Реда Малек хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаба.

Израилиин империалис түримхэй ябуулгануудһаа уламжалан, Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдал тухай, мүн уласхоорондын гол шухала бусад асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдэй үедэ һанамжануудаа хэлсэбэ. Израилиин булимтаран эзэмдэһэн бүхы араб газар нютагуудые сүлөөлэлгэдэ али болохоор туһалха гэжэ шиидэнхэй байһанаа хоёр тала лаблан баталаа.

Алжирай, Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаа, бүхы харилсаа холбоое саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ асуудалнууд мүн лэ зүбшэлэгдэһэн байна.

Хөөрэлдөөнүүд хани халуун, үнэн сэхээр үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

ДАНИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР МОСКВАДА

Даниин Премьер-Министр Анкер Йоргенсен Совет правительствын уряалаар октябриин 15-да албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко болон бусад тушаалтад Даниин, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудай хиидхэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ Анкер Йоргенсениие угтаһан байна.

Даниһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Венцель Ульрик Хаммерсхаймб угтагшадай дунда байлсаа.

Ниидэлгын талмай дээрэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаа, Даниин ба Советскэ Союзай Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Анкер Йоргенсен А. Н. Косыгин хоёр совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябажа, мэндэшэлэлдэбэ.

Аэродром дээрэ суглараһан ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэд Даниин правительствын толгойлогшые халуунаар амаршалаа.

Хүндэтэ айлшан машинада һуужа, зорюута бэлдэгдэһэн байра тээшэ шэглэн ошобо. Автомашинануудай ябаһан үйлсэнүүд, талмайнууд Даниин ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар, «Айлшалан морилыт, Даниин Премьер-Министр Анкер Йоргенсен!», «Советскэ Союзай ба Даниин хоорондохи хани харилсаан улам хүгжэг, бэхижэг лэ!» гэһэн амаршалгын транспарантнуудаар шэмэглэгдэнхэй байба.

(ТАСС).

СОВЕТ-ДАНИИН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, Даниин Премьер-Министр А. Йоргенсенэй хоорондо октябриин 15-да Кремль соо хөөрэлдөөнүүд болобо.

Совет талаһаа —КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Кириллин, гадаадын худалдаа наймаанай министрэй нэгэдэхи орлогшо И. Ф. Семичастнов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо И. Н. Земсков, СССР-һээ Данида байдаг элшэн сайд Н. Г. Егорычев болон бусад;

Даниин талаһаа—Даниһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд В. У. Хаммерсхаймб, Премьер-Министрэй канцеляриин департаментын начальник И. Герсинг, Даниин МИД-эй генеральна секретарь Т. Ренне, Даниин МИД-эй худалдаа наймаанай таһагые даагша Г. Ф. К. Хархофф ба бусад хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаһан байна.

Совет-даниин хани харилсаа саашадань хүгжөөхэ тухай, мүн уласхоорондын хэдэ хэдэн гол шухала асуудалнуудаар хоёр тала һанамжаяа хэлсээ.

ТАСС.

Ленинскэ гвардиин гэшүүн

1898 онһоо партиин гэшүүн, Социалис Ажалай Герой Е. Д. Стасовагай түрэлөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаае КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт, СССР-эй Революциин түбэй музей олониитын түлөөлэгшэдтэй хамта октябриин 15-да зарлаба.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай директорэй нэгэдэхи орлогшо П. А. Родионов Ленинэй партиин ветеранай ажабайдал, революционно ажал ябуулга тухай элидхэл хээ.

(ТАСС).

Профсоюзай конгресс нээгдээ

СОФИ. (ТАСС). Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн наймадахи конгресс октябриин 15-да Болгариин Варна хотодо хүдэлмэреэ эхилээ. Дэлхэйн табан түбиин профсоюзуудай 200 эмхиин түлөөлэгшэд конгрессэй хүдэлмэридэ хабаадана.

СОВЕТ ХҮНҮҮДЭЙ ҮГЭ

[Х]АРЮУСАХАЛ БАЙХА

[Из]раилиин сэрэгүүд Сири [ба Е]гипет оронуудта харата [түримхэй]гээр добтолон орожо, [Дүты]н Зүүн зүгтэ түгшүү[рэй]тэ байдал тохёолдуулба. [Изра]илиин самолёдууд Си[риин] амгалан городууд дээ[рэ бо]мбо хаяжа, хүн зониие, [...]удые усал гэмтэлдэ [...]һан, алаһан байна. Эдэ[...]нтэ муухай хэрэгүүдээ [...] үргэдхэжэ байһаар. [...]ус портые далай тээһээ [...]нүүдээр буудажа, ни[...] ехэ хохидол үзүүлбэ. [...]адай барилгада хэрэг[...]агалан ашаа асаржа [...] «Илья Мечников» гэ[...] совет турбоходые ракс[...] буудажа, гэмтээһэн бай[на].

[...]о бузар муухай үйлэ хэ[...]дыень дэлхэйн оронуу[...]лшэ зон буруушаана. [...]нүүдтэ эсэргүү Из[раи]лиин эзэрхэг түримхэйшүүлэй эзэмдэһэн араб нютагуудые сүлөөлхэ, [...] болоулха, Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлэй эзэмдэһэн араб нютагуудые сүлөөлхэ, Дүтын Зүүн зүгэй бүхы гүрэнүүд болон арадуудта найдамтай эб найрамдал тогтоохо гэһэн эрилтэ бүхы совет арад табина. Араб оронуудта дайгаар добтолон ороһон Израилиин хүтэлбэрилэгшэд харата муухай хэрэгүүдэйнгээ түлөө харюусахал байха гэжэ манай Буряадай барилгын управлениин 1-дэхи СМУ-гай хүдэлмэришэд уур сухалтайгаар хэлэнэ. Амгалан хүн зониие алажа байһанайнгаа түлөө Израилиин сэрэгшэд харюусахал ёһотой.

Б. ПОЛТОРАЦКИИ,
1-дэхи СМУ-гай шулуушадай бригадир,
Социалис Ажалай Герой.

***

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадалсажа, тэрэнэй аюул, һүйдхэлһандаралые өөрынгөө нюдөөр хараһан, гэмтэл хохидолые бэедээ үзэһэн нам мэтэ хүн дайн сэрэгтэ бүхы сэдьхэлһээ дурагүй, тэрэниие үүдхэдэг эзэрхэг түримхэйшүүлые үзэн ядадаг байна.

Мүнөө Израилиин хархис үзэлтэй хүтэлбэрилэгшэд араб оронуудта эзэрхэг түримхэйгээр добтолон орожо, амгалан хото город, тосхонуудые зэрлигээр бомбодоно гэжэ дуулахадаа, хуухым үһэн үрзынэ. Хүнэй газар дайдые сэрэгэй хүсөөр таһа дүүрэн эзэмдэхэ гэһэн эзэрхэг түримхэй политика хэзээдэшье муу муухай ябадал гэжэ тоологдодог. Тиимэһээ израилиинхидай үүдхэһэн дайе бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэн хуу буруушаана.

Е. БАДМАЕВ,
Улаан-Үдын аймагай Ивалгын ОПХ-гай ахалагша хониншон.

Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлһээ газар нютагуудаа сүлөөлхын түлөө үнэн зүб тэмсэл ябуулжа байгаа араб оронуудай арадуудта халуун амаршалга!

Совет, араб арадуудай хоорондын хани барисаан, харилсаа холбоон улам бэхижэг, хүгжэг лэ!

(Агуухэ Октябриин социалис революциин 56 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануудһаа).

ХАРХИС ХҮСЭНҮҮДЭЙ ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУДЫЕ БУРУУШААНА

Хархис хүсэнүүдэй ба фашизмын харата ябуулганuудта эсэргүүсэн, Чилиин арадай эрэлхэг тэмсэлые дэмжэн, һаналаа нэгэдэлгын митингнүүд бүхы орон доторнай боложо байна. Совет хүнүүд хархис сэрэгэйхидэй харата муухай ябуулгануудые эрид буруушаана, Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь нүхэр Луис Корваланиие, мүн түрмэ шоронгуудта тамалагдажа байһан Чилиин бүхы патриодуудые сүлөөлхэ эрилтэ табина.

ЛЕНИНГРАД. «Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Чилиин арадай алдарта хүбүүн нүхэр Луис Корваланиие дары сүлөөлхэ!» — гэһэн эрилтэ «Электросила» нэгэдэлдэ үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ нэгэн һаналтайгаар абтаһан тогтоол дотор табигдана. Чилиин сэрэгэй хунтын хорото ябуулгануудые машина бүтээгшэд эрид буруушаана, хархис этэгээдүүдэй хашалта харшалалгануудта, хардалга мүрдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэхэ хүсэ арад зон олохо гээд найдажа байһан тухайдаа мэдүүлбэ.

БРАТСК. Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэн дэмжэлгын митинг Братскын алюминиин заводой барилгын талмай дээрэ болобо.

ТАЛЛИН. Чилиин сэрэгэй хунтын хардалга мүрдэлгэнүүдые буруушааһан митингнүүд Эстонидо үнгэргэгдэнэ.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Чилиин сэрэгэй хунтын харата муухай үйлэ хэрэгүүдые буруушааһан олоной хабаадалтатай митингнүүд Хойто Осетиин хото городуудта, тосхонуудта болоно.

(ТАСС).

АМЖАЛТАТА ГАСТРОЛЬ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Игорь Моисеевэй хүтэлбэрилдэг СССР-эй гүрэнэй арадай хатарай академическэ ансамбль Монголдо гастролёо амжалтатайгаар дүүргэбэ. Монгол-совет хани барисаанай заншалта һарын мүнөө республика дотор үнгэргэгдэжэ байһанда зорюулагдан, энэ мэдээжэ коллектив Монголой Арадай Республикада гастролёор ошоһон байгаа.

Монгол-совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаа улам бэхижүүлхэ, Монголой социалис хатарай искусство хүгжөөхэ хэрэгтэ элитэ ехэ габьяатай байһыень тэмдэглэн, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиум ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ И. Моисеевые МНР-эй дээдын шагналаар —Сүхэ-Баатарай ордоноор шагнаба. Ансамблиин коллектив «Хани барисаан» гэжэ медаляар шагнагдаа.

БУЛТАНАЙ БАЯР

Баян дэлгэр Зэдэ нютагнай алтан гартай, ажалша түрүү хүнүүдээрээ үнинэй суурхадаг ааб даа. Тиимэһээ аймагай соёлой ордон соо сугларһан хүн бүхэнэй шахуу үбсүүн дээрэ олон тоото орден, медальнуудай ялархыень харахадаа, гайхахаар бэшэ байгаа.

Энэ үдэр хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэртэй дашарамдуулан, түрүү малшадай аймагай слёт болоожо, тэндэ үшөө 53 түрүүшүүлдэ СССР-эй орден, медальнууд барюулагдажа, тон ехэ баяр баясхалантай һайндэр болоо.

Эгээн түрүүн КПСС-эй обкомой секретарь К. М. Продайвода СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншажа, малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ онсо шалгарһан Борьёогой совхозой бэрхэ хонишон Гасарун Лубсанович Рабдаевта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһонтойнь амаршалжа, Ленинэй орден болон «Алтан одон» медаль барюулба. Зэдын аймаг дотор үшөө нэгэ Алтан одотой ажалай баатар нэмэбэ. Мүн хоёр хүн Октябриин Революциин орденоор, 15 хүн Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа. Тэдэнэй дунда аймагай чемпион, Борьёогой совхозой хонишон Д. Свистунов, «Мир» колхозой түрүүлэгшэ Д. Цыбикжапов, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Т-С. Аюров, энэл колхозой һаалишан Д. Иванова, «Октябрьский» колхозой һаалишан Б-Х. Ринчинова болон бусад бии.

1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продукци ехээр абаһан, гүрэндэ элбэгээр худалдаһанай түлөө «Мир» колхоздо СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Улаан Туг, мүнгэн шан барюулагдаа.

Шагналда хүртэгшэдэй зүгһөө Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаев үгэ хэлээ. Тэрэ гүрэн түрынгөө нимэ ехэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөөһэнэй түлөө гүн сэдьхэлэй баяр хүргөөд, саашадаа үшөөл һайнаар хүдэлхэ, бүри ехэ үрэ дүн туйлахын түлөө тэмсэхэб гэжэ мэдүүлбэ. Ойрын жэлнүүдтэ зуун эхэ хонин бүриһөө 160 хурьга абажа түлжүүлхын түлөө оролдохоб гэбэ.

Слёдто хабаадагшад ерэхэ 1974 ондо хэхэ хүдэлмэриингөө дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абажа, бүхы ажалшадые мүрысөөндэ жагсахыень уряалаа.

Д. АЮШЕЕВ.

ЭДЭБХИТЭДТЭ ТҮШЭГЛЭН...

Лектор, пропагандист, политинформатор, агитаторнуудай хүдэлмэриин тон шухала байһые ойлгоһон хүтэлбэрилэгшэ энээндэ али болохо анхарал хандуулдаг, тэрэнэй табиһан эрилтэшье ондоо байдаг. Холын гүүртэ, отарануудта, полевой стануудта ажаллажа байһан зондо дэлхэй дээрэ боложо байһан юумэн тухай дуулгажа байха гээшэ партийна комитедүүдэй шухала зорилгонуудай нэгэн ха юм.

Энэ хүдэлмэридэ мэргэжэлтэдые, багшанарые хабаадуулхаһаа гадна, эдэбхитэй, энэ хэрэгтэ шадабаритай бусадшье хүнүүдые табиха мүн лэ шухала болоно.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын партийна организацида энэ талаар горитойхон юумэн хэгдэнхэй. Отделени, фермэ, бригада бүхэндэ өөһэд өөһэдын политинформаторнууд бии. Үнинэй коммунист Доржо Баинович Жигжитовэй ударидадаг лекторнүүдэй бүлэг эндэ хүдэлмэрилнэ. Тус бүлэгэй хүдэлмэри яһала урагшатай ябана. Ажахын партийна комитет тэрээндээ ходо туһалжа, шэнэ шэнэ материалнуудаар хангажа байдаг юм. Доржо Баинович өөрөөшье үнинэй лектор, тиимэһээ тэрэнэй үгэһэн заабаринууд лекторнүүдтэ ехэхэн туһа хүргэдэг. Даалгагдаһан хэрэгтээ ханамжатайгаар хандадаг, гүйсэд дадал шадабаритай хүнүүд эндэ олон.

Эдэнэй нэгэн Лубсан Будаевна Дымбрынова овощ ургуулдаг бригадые хүтэлбэрилдэг, үйлэдбэридэшье түрүү зэргэдэ ябадаг хүн. Наймадахи табан жэлэй дүнгөөр 1971 ондо Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан, «Буряадай АССР-эй габьяата агроном» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха.

Тэрэнэй уншаһан лекци, хөөрэлдөөнүүд удхынгаа талаар тодо, ойлгосотой, орёо бэшэ байдаг.

Ямаршье темээр хөөрэлдөө һаа — «Ивалын туршалга-үйлэдбэриин ажахы 9-дэхи табан жэлдэ» гэһэн гү, али «СССР-эй 50 жэлэй ой — ленинскэ национальна политикын илалта» гэһэн гү, али партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдээршье байг — Лубсан Будаевна хододоо хөөрэлдөөнэйнгөө удхые шагнагшадта дүтэлүүлхые оролдодог, ажабайдалһаа жэшээнүүдые дурдадаг. Тиихэдэнь хэлэжэ байһан юумэниинь хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ хүрэнэ, ойлгогдоно ха юм.

Лубсан Будаевна лекцинүүдтээ тон наринаар бэлэдэдэг. Олон тоото номуудые уншажа, һонин, хэрэгтэй юумэнүүдые бэшэжэ абахаһаа гадна, ухаандаа хадуун абажа, нүхэдтөө хөөрэхэ гэжэ оролдодог.

Мүн лектор, агитатор хүн гээшэ һайн эмхидхэгшэ байха ёһотой гэжэ нүхэр Дымбрынова тоолодог. Тиимэһээ уласхоорондын байдал тухай хөөрэжэ үгэхыень «Знание» бүлгэмэй лекторнүүдые уридаг, агитбригадануудай концертнүүдые эмхидхэдэг, ханын һонин гаргаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр туһалдаг юм.

Ингэжэ коммунист Лубсан Будаевна Дымбрынова ажалдаашье, ниитын хүдэлмэридэшье олондо үльгэр жэшээ харуулан ябана.

Калёновкын найман жэлэй һургуулиин директор, коммунист Кузьма Иванович Ершковые Ивалгада һайн мэдэдэг. Тэрэ баһал эрхим агитаторнуудай нэгэн бшуу. Политическэ һуралсалай ажалда бүхы сүлөөтэй сагаа, дадал шадабарияа тэрэ үгэдэг. Тэрэ гурбадахи жэлээ философи шудалжа байһан бүлэгые хүтэлбэрилнэ. Бүлэгтэнь 12 хүн ябадаг. Тэдэнэй тоодо механизаторнууд, малшад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ороно.

Кузьма Иванович ганса хэшээл дээрэ хэлсэһэн юумээ анхараад лэ ябабал, хэрэг урагшаа ябахагүй гэжэ хэлэдэг. Энэнь зүб. Тиимэһээ тэрэ шагнагшадтаа даабаринуудые үгэдэг. юу уншахыень хэлэжэ үгэдэг юм. Өөрөө хүдэлжэ, өөрөө юумэ ойлгожо һураха тон шухала ха юм.

Нүхэр Ершков олон агитатор, политинформаторнуудые хүмүүжүүлһэн хүн. Жэшээлхэдэ, шоферууд В. Д. Калёных, И. Н. Титов, МТФ-е даагша В. Ф. Титов, ветеринарна врач Г. И. Казанцев, отделениие эрхилэгшэ И. О. Симухин гэгшэд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Ивалгын ОПХ-гай партийна комитет политһуралсал болон ойлгууламжын хүдэлмэридэ анхарал хандуулдаг хадаа нимэ үрэ дүн туйлана.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ТҮРҮҮ ЗВЕНО

«Маяк» колхозой хартаабхашадай звенонууд мүнөө жэл муу бэшэ ургаса ургуулаа. Тэдэнэр һаяшаг хартаабхаяа малтажа дүүргэбэ. Даб дээрэ тооложо үзэһэнэй ёһоор, колхоз гектар бүхэнэй 90—95 центнер хартаабха хуряаһан байна.

Хартаабхашадай звенонуудай дундаһаа Тимофей Никитич Брылёвой звено бултанһаа һайн ургаса абана. Тус звено колхозой Десятниковска отделенидэ хүдэлдэг юм. Звеногой механизаторнууд 60 гектар талмайда хартаабха тариһан байгаа. Ургасын хойноһоо һайн харууһа эмхидхэһэн, богонихон болзорто хуряалгаяа дүүргэһэн юм. Звеногой гэшүүд гектар бүриһөө 105—110 центнер хартаабха абаа.

Энэ ажахын Бурнашевска отделениин хартаабхашад баһал һайнаар хүдэлжэ гараа. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Федот Моисеевич Малютинай, дүршэлтэй механизатор Андрей Степанович Русинай хүтэлбэрилдэг звенонууд 110 гектарта хартаабха тариһан байна. Тэдэнэр яһала һайн ургаса — гектар бүриин 90 центнерһээ дээшэ хартаабха хуряаһан байна.

Хартаабхын һайн ургаса абаһанайнгаа ашаар тус ажахы гүрэндэ хартаабха худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, ерэхэ жэлэй үрэһэ гүйсэд хаажа шадаа. 7500 центнер үрэһэнэй хартаабха хадагалагдаа. Гүрэндэ 13 мянган центнер тушаагдаанхай.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймаг.

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛНҮҮД БОЛОБО

Хүдөө нютагуудта политическэ, экономическа һуралсалай шэнэ жэл октябриин 15-да эхилбэ. Манай корреспондент партийна хэдэ хэдэн организацинуудта хонходожо, түрүүшын хэшээлнүүд ямараар үнгэрөөб гэжэ асууба.

ЗАХААМИН. Партиин райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша М. Ж. Тудунов:

Аймагай промышленна предприятинүүдай, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудта политическэ, экономическа һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын хэшээлнүүд октябриин 15-да болобо. Жэшээнь, Санагын совхоздо марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулида, дунда һургуулидахи теоретическа семинарта хэшээлнүүд эмхитэйгээр үнгэрөө. Программын ёһоор КПСС-эй ЦК-гай гадаадын политическэ ажал ябуулга тухай темээр түрүүшын хэшээл болоо. Пропагандист С. П. Логинова тоб байса, һонирхолтойгоор хөөрэбэ. Һураха газарынь түхеэрэгдэнхэй, ном, дэбтэр, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд булта бии. Пропагандистын хөөрөөнэй һүүлээр хүнүүд олон асуудалнуудые һураа. Илангаяа Чилидэ боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд тухай, Дунай Зүүн зүгтэхи байдалаар зон ехэтэ һонирхоно.

Совхозой түбэй фермэдэ коммунис ажалай һургуулиин хэшээл мүн лэ болобо. Эндэ фермын һаалишад һурана.

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой гурбан отделенидэ эхин шатын гурбан һургуули эмхидхэгдэнхэй, октябриин 15-да хэшээлнүүдынь эхилбэ.

Совхозой нэгэдэхи отделенидэ нютагай һургуулиин багша К. О. Цыренов эхин шатын политическэ һургуули хүтэлбэрилнэ. Эндэ 22 хүн — совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, алба хаагшад һуралсана. Пропагандист К. О. Цыренов КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй дүнгүүд тухай — гадаадын политическэ ажал ябуулга тухай хөөрэжэ үгэбэ. Хүнүүд һонирхон шагнаа, илангаяа дэлхэй дээрэхи һүүлшын үйлэ хэрэгүүд зониие һонирхуулба. Чилиин хархис этэгээдүүдэй муухай үйлэ хэрэгүүдые, Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлэй зэрлиг аашануудые хүнүүд шоо үзэһэн байна.

Мүн Далахайн совхоздо, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай бүхы цехүүдэй партийна организацинуудта политическэ, экономическа һуралсалай хэшээлнүүд эмхитэйгээр үнгэрбэ. Мүн зарим ажахынуудта түрүүшын хэшээлнүүдэй таһалдаһаншье ушар үзэгдөө. Партиин райком эдэ дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүдые абажа байна.

ЗАГАРАЙ. Партиин райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша Э. З. Долхонова:

Политическэ, экономическа һуралсалай түрүүшын хэшээлнүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэнь туһалхын тулада партиин райком бүхы партийна организацинуудта түлөөлэгшэдөө гаргаһан байна.

— Шэнэ-Бэрээн нютаг ошоо һэм. Механическа заводто, эндэхи дунда һургуулида политическэ, экономическа һуралсалай түрүүшын хэшээлдэ байлсагдаа. Жэшээнь, Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой партийна организацида экономикын эрдэмэй үндэһэ һуури шудалха эхин шатын нэгэ һургуули, дунда шатын хоёр һургуули, экономикын эрдэм шудалдаг нэгэ теоретическэ семинар эмхидхэгдэнхэй, түрүүшын хэшээлнүүд болобо.

Заводой партийна организаци һуралсалай шэнэ жэлдэ яһала һайнаар бэлдэбэ. Хэшээл хэхэ байрань зохид, бүхы хэрэгсэлнүүд бии. Пропагандистнар тэдэнэй орлогшонороор дүршэлтэй хүнүүд томилогдонхой. Заводой главна инженерэй орлогшо И. А. Муравьев тео-

СВЕРДЛОВСК Резино-техническэ хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводой коммунис ажалай һургуулинууд болон семинарнуудта шэнэ һуралсалай жэл эхилбэ. Эндэ түрүүшын хэшээлнүүд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй ба Совет гүрэнэй ябуулжа байдаг гадаадын политикын асуудалда зорюулагдаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой пропагандистнарай нэгэн С. Д. Снитковский марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуулида хэшээл үнгэргэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

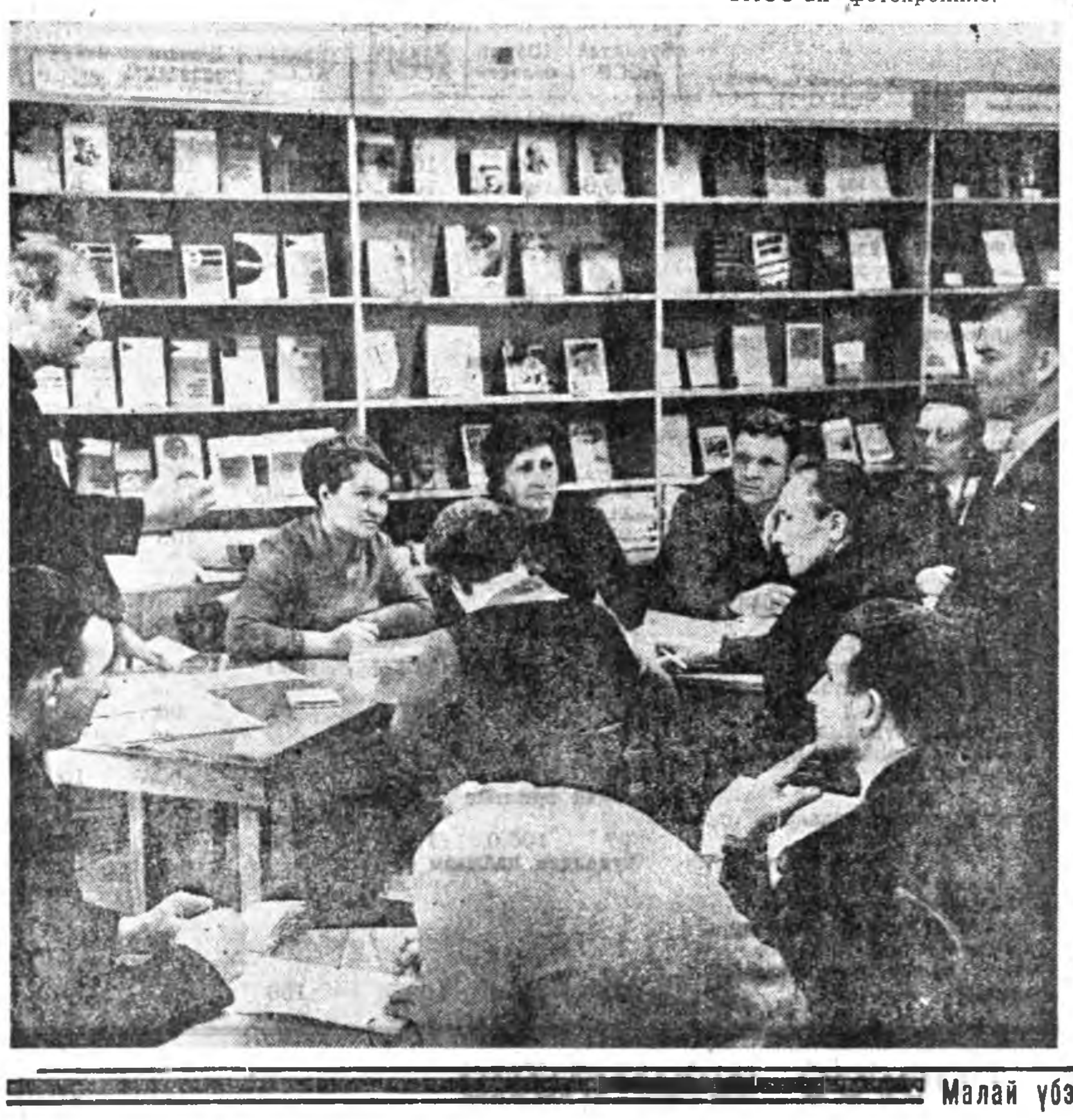

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭДЭГ ЗОН

Хонидые үрэжүүлгэ харюусалгатай худэ...

Хонин һүрэгөө олошоруулха, тарган мяха, торголиг нооһо ехээр абадаг болохо, энэ һалбаряа ашаг олзо ехэтэй болгохын тула Гааргын совхозой хонишод һүүлэй жэлнүүдтэ горитой оролдолго гаргаа.

Тэрэнэйнь аша үрэ мүнөө элитээр харагдажа эхилбэ. Хонин ажалые хүгжөөхэ талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тус ажахы аймаг дотороо хоёр жэл удаагүүр түрүү һуури эзэлжэ, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг бүхөөр барижа байна.

Байгша ондо энэ ажахы түсэбэй ёһоор 5600 хурьга абажа түлжүүлхэ аад, 7105 хурьга абаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 101 хурьга томо болгоһон байна. Совхоз дотор хонишодойнь 5 бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа холо дээшэ хурьга түлжүүлээ.

Ажахын түрүү хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева, Октябриин революциин орденто, аймагай Соведэй депутат Сокто Энхеевна Тыхеева гэгшэд бүришье һайн үрэ дүн туйланхай. Эдэнэр нарин нооһотой, хуу нэгэдэхи классай хонидые харууһалдаг юм. Ц. А. Бадмаева энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 132 хурьга, С. Э. Тыхеевань — 110 хурьга түлжүүлээ. Нооһо хайшалха түсэбөөшье үлүүлэн дүргээ.

Эдэ бүхы амжалта гол түлэб эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ шадаһанай ашаар туйлагдаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Хонидые үсхэбэрилхэ зоотехническэ бүхы заабари, технологи эхинһээ эсэстээ хүрэтэрөө тон нарнаар сахигдана.

Мүнөө эндэхи отарануудта хонидые үрэжүүлгэ түлэг дундаа. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие совхозой главна зоотехник Д. Д. Гомбоев, залуу ветврач Г. Аюшеева гэгшэд эмхидхэн хүтэлбэрилдэг. Үрэжүүлгын эхилхэһээ урда эхэ хонидоо һайса хүсэ шадал абхуулжа, пунктнуудаа жэншэдгүй бэлэн болгожо, отара бүхэндэ дүршэлтэй техник-үрэжүүлэгшэдые табижа шадаһанайнь ашаар энэ хүдэлмэринь урагшатай һайнаар үнгэргэгдэнэ. Искусственна үрэжүүлгэ гол түлэб 25—30 үдэр соо хэгдэжэ дүүрэхэеэ байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой хонишод үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэхэ, хээлитэй хонидойнгоо хүшэ тамирые үшөө һайжаруулха гэжэ бүхы анхаралаа хандуулна. Мүнөө ахалагша хонишод бэе бэедээ ябалсажа, үбэлжэлгэдөө хэр бэлдэжэ байһанаа шалгалсана. Ц. А. Бадмаевагай отарада хонишодой гэр байра һайнаар дулаалагданхай, түлеэ залһан хуу бэлдэгдэнхэй. Хонидойнь хашаа баһал заһабарилагдаа, хүдагынь сэбэрлэгдээ, нэгэ дэро 5 кубометр уһа бэлэдхэхэ амһарта, оньһон түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Түрүүшын хүйтэндэ хонидто эдюулхэ зелёнко, үбһэн хуу газаань асарагданхай. Нүгөөдэ ахалагша хонишон С. Э. Тыхеевагай бригада баһал үбэлжэлгэдөө бэлэн болонхой.

Ерэхэ шэнэ жэлдэ эдэ хоёр хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 110-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ уялга абанхай.

С. ТЮЛЮКИН.
Хурамхаанай аймаг.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлдэлгые шалганабди

ДУТАГДАЛНУУДАА ДАРЫ УСАДХАХА

Һүүлэй үдэрнүүдтэ намарай шара набшаһанай царатай дулаан үдэрнүүд болсожо, үбэлжөөндөө ороһон мал, тарялангай һууриннууд дээгүүр атарлан бэлшэнэ.

Аймаг соогоо хони үсхэбэрилгээр эгээл томо ажахы болохо Сэлэнгын совхозой адуу мал мүнөө үедэ булта шахуу үбэлжөөндөө оронхой. Үбэлэйнь байранууд Доодо, Дээдэ-Шанаа, Ехэ-Сагаан гэжэ аралнуудта, мүн бусадшье тала газарнуудаар түхеэрэгдэнхэй.

Доодо-Шанаа гэжэ газарта Билюутын отделениин һаамхай үнеэд, хэдэн отара эхэ хонид үбэлжэдэг. Эндэхи малшадай, тэрэшэлэн бүхы совхозой малшадай байра байдалай, тэрэшэлэн малайнь байрануудай үбэлдэ ямараар бэлдэгдэжэ байһаар һаяшаг хэдэн газарнуудаар ябажа, һонирхогдоһон байна.

Эгээн түрүүн Доодо-Шанаагай һаамхай үнеэдэй фермэ хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ Сэлэнгын совхозой суута һаалишан Социалис Ажалай Герой Надежда Лазаревна Тадвашкина бусад нүхэдтэйгөө хамта ажалладаг. Малшадай ажаһууха хоёр-хоёр байратай 6 шэнэ гэр, нэгэнэгэ байратай шэнэ, хуушан гэр эндэ түхеэрэгдэнхэй. Һаамхай үнеэдэй дал хорёонуудычшье шэнэ шахуу.

— Байра байдал тушаа гомдохо юумэн манда үгы, яһала үбэлжэхэбди, — гэжэ Надежда Лазаревна фермынгээ бүхы һаалишадай зүгһөө харюусаа.

Урдань һаамхай үнеэдэй энэ фермын дал хорёонууд, малшадайнь байрануудшье түлюур байгша һэн. Һүүлэй үедэ фермын малай байранууд, мүн һаалишадайнь байха гэрнүүд үндэһөөрөө шэнэлэгдэһэн байна.

Һаамхай үнеэдэй фермэһээ холо бэшэ газарта Билюутын бэрхэ хонишодой нэгэн А. М. Акулов хурьгалха хонидтоёо үбэлжэдэг.

Газаань хүрэжэ ерэхэдэмнай, Анатолий Михайлович малайнгаа хотонһоо холо бэшэ газарта хэдэн хуса адуулжа ябаба.

Мэндээ мэдэлсээд, байра байдалаарнь һонирхобобди.

Хонидойнь дал хорёонууд шэнэ, баригдаһаар гурбан жэл шахуу боложо байна. Өөһэдэйнь байра 4 таһалгатай, шэнэ модоор баригдаһан. Байра соонь уужам һаруул. Ехэ таһалгын ханада хэдэн багахан тугууд хадаатай. «Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ илагшада», «Коммунис ажалай коллективтэ», «Социалис мүрысөөндэ ехэ үрэ дүн харуулһан эрхим хонишондо», — тэдээн дээрэнь иимэ үгэнүүд бэшээтэй.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада тогтууритай һайн үрэ дүн туйлаһанайнгаа түлөө ахалагша хонишон Анатолий Михайлович эдэ шангуудта хүртэһэн байна. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 120 хурьга абаа. Шэтын областиин Сретенскэ районһоо гэр бүлөөрөө нүүжэ ерээд, шэнэ газарта түбхинэһэн Акулов ерэхэ үбэлжэлгээ һайнаар үнгэргэхэ, олон хурьга абаха хүсэлтэйгөөр мүнөө хүдэлжэ байна.

Билюутын отделениин эрхим хонишодой нэгэн Валентина Гончиковна Романовагай даадаг эхэ хонидой отара эндэһээ холо бэшэ газарта байрладаг. Эндэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, Валентина Гончиковна газаагуурхи ажалаа хэжэ байба. Нүхэрынь Будажап Лубсанович хонидоо туужа, бэлшээридээ үни гаранхай байгаа.

Байра байдалаарнь, ажал хэрэгээрнь һонирхобобди.

Валентина Гончиковна байра тухайгаа иигэжэ мэдүүлээ:

— Хоёр квартиратай энэ байрын нэгэ хахадтань байнабди. Үбэлдөө хүлтэн, заһахаар болонхой. Нүгөө хахадтань үбэл, хабарай үедэ хурьгадай олоор абтажа эхилхэдэ, хурьгашадые байлгахаар хараалагдаһан юм. Хонидой отара дээрэ иимэ залгалаа байра баринхаар, нэгэ-нэгэ байратай гэрнүүдые баряашань дээрэ гэжэ һанагдана. Хонидоймнай байра хуушаржа мууданхай. Хүсэд хүйтэнэй ерэтэр бага сага заһабарилаа һаань, һайн байгаа.

В. Г. Романовагай даадаг отарада энэ үбэл 613 эхэ хонид үбэлжэхэнь. 13-дахи үбэлөө хурьга абахаяа байһан энэ ахалагша хонишон жэл бүри зууһаа зуу гаран хурьга абажа, совхозой эрхим хонишон болоо.

Энэ жэл Сэлэнгэ мүрэнэй үерлэһэнэй шалтагаанаар Билюутын отделениин хонидой зарим отарануудай үбэлэйнь байра үшөөл задархай байһаар. Энэ отделениин 5 отарын хонид Пристань, Курья гэжэ газарнуудта үбэлжэхэ. Тэдэнэй тоодо эхэ хонидые харууһалдаг Уколов, Дугаржапов гэгшэдэй отаранууд оролсоно. Бусад байрануудтань залуу хонид үбэлжэхэ юм.

Нарһатын отделениин хонидой отарануудай үбэлэй байранууд совхозой гол буусаһаа баруулжаа, хүндынүүдые үгсэн һуурижанхай. Хүсөө-Үндэр гэжэ газарта Б-Ц. Нимаевай отара үбэлжэхэ. Хонишодой ажаһууха 4 таһалгатай ехэ гэртэ заһабари хэгдэжэ байна. Пеэшэнинь баригдаад, штукатуркань хэгдэжэ байна. Малайнь хотон үшөөл заһабарилагдахаар.

Нарин-Хүнды гэжэ газарта ахалагша хонишон Егор Базарович Гомбоевой отара үбэлжэдэг. Малшадай үбэлжэхэ байра муу бэшээр түхеэрэгдэнхэй. Эхэ хонидой байрлаха дал хорёонуудынь заһабаригүй шахуу. Нүхэр Гомбоевой отараһаа холо бэшэ газарта ахалагша хонишон П. Ф. Бутусинай отара байрладаг. Энэ отарынхид үбэлжэлгэдөө хүсэд бэлэн болонхой. Малшадайнь байра уужам һаруул. Хурьгалха 600 шахуу хонинойнь дал хорёонууд досоогоо сэбэр, яһала үбэлжэхөөр.

Нарһатын отделениин залуу хонидой зарим отаранууд үбэлэй байрагүй дээрэһээ хүйтэншэг байрануудта үбэлжэхэнь. Жэшээнь, Елена Машеевагай харууһалдаг залуу хусанууд Шэлэ гэжэ газарта үбэлжэхэ. Хонишодынь дулаан вагонуудта байрлаха юм.

Шанаагай отделениин хонидой үбэлжөөнэйнь байранууд Энисхэ гэжэ хадын баруун урда хажуугаар, мүн хойто хажуугаарнь — Химни голой арал шугы соогуур түхеэрэгдэнхэй. Дунда-Химни гэжэ газарта Лайдап Жимбиевич Шараповай харууһалдаг эхэ хонид үбэлжэхэ. Отарынь байра таатай зохид газарта, Химни голой урда захада түхеэрэгдэнхэй. Хонишодой үбэлжэхэ байрань 3 ехэ таһалгатай, шэнэбтэр. Досоонь һаруул сэбэр, сонхын шэл табиха гэхэ мэтэ бага зэргын заһабаринууд эндэ бии.

— Хурьгалха хонидоймнай байра яһала дулаалагдаһан. Энэ үбэл 630 гаран хонин байрлаха. Бэлшээриимнайшье яһала һайн, — гэжэ ахалагша хонишон Лайдап Жимбиевич хөөрэнэ.

Эндэһээ холо бэшэ газарта ахалагша хонишон В. Д. Дагбаевай даадаг отарын хонидой үбэлэй байра түхеэрэгдэнхэй.

Хонишодой үбэлжэхэ хоёр байратай залгалаа шэнэ гэр эндэ табяатай.

— Үбэлдөө байрамнай хүйтэншэг байдаг, юуб гэхэдэ, нүгөө хахадтань, хурьгадай олоор абтахаһаа ондоо үедэ хүнүүд байдаггүй, — гэжэ Бато Дугарович хөөрэнэ.

Үбэлжэхэ хонидойнь байра ехэ заһабаригүй, яһала һайн.

Шанаагай отделениин хонидой зарим отаранууд үбэлжэлгэдэ хүсэд бэлэн бэшэ байна. Хүнүүдэй үбэлжэхэ гэр байра, малнуудайнь дал хорёонууд заһагдаадүй. Жэшээнь, Дээдэ-Химни гэжэ газарта ахалагша хонишон Дутаржаповагай харууһалдаг энэ жэлэй хурьгад ондо оруулагдахань. Дал хорёонуудынь хуушаржа, ехээр мууданхай. Өөһэдэйнь үбэлжэхэ байра нимгэн модотой зуһалантай шэнгеэр хабсаргагдаһан. Оройнь муудажа, зарим хабтагайнуудынь үгы болошонхой.

Дари-Цырен Цыбеновнагай нүхэр Дутаржап Цыдендоржиевич Найдаков гэрээ дулаалха зорилгоор досоо талаһаань зузаан сааһан хабтагайнуудые хадаад туршаа. Энэнь үбэлэй хүйтэниие балай барихагүй. Юуб гэхэдэ, гэрэйнь ара тала борoo һалхинда сохюулжа үмхиршэнхэй.

Хүйтэнэй буужа ерэтэр малшадай гэр байра дулаалха, хурьгалха хонидой, м/ч залуу малнуудай байра заһабарилха, үбһэ һолоомо үбэлэйнь байрануудта зөөхэ талаар ехэ ажал хэгдэхээр байна.

Энэ талаар республикын эгээн ехэ ажахынуудай нэгэн болохо Сэлэнгын хони үсхэбэрилдэг совхозой дирекци, партком малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ талаар ямар хэмжээ абажа байнаб?

Октябриин эхеэр совхозой бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар совхозой парткомой заседани зарлагдажа, малай үбэлжэлгэдэ хабаатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Малшадай үбэлжэхэ гэр байрануудые дулаалха, хонидой үбэлжэхэ дал хорёонуудые заһабарилха зорилгоор барилгын материалнуудые шэрэхэ, үбһэ тэжээл зөөхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд хэлсэгдэжэ, тусхай шиидхэбэри батлан абтанхай.

Хонидой отарануудта, һаамхай үнеэдэй гүүртэнүүдтэ ажаһуугшадые хэрэгтэй бараагаар саг соонь хангажа байха, совхозрабкоопто хэрэгтэй болоһон сагтань автомашина үгэхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо шиидхэбэри баталан абтаа.

Совхозой парткомой заседани дээрэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зорилгоор эдэ үдэрнүүдтэ малай отара, фермэнүүдтэ гэр байранууд дулаалагдажа, дал хорёонууд заһагдажа эхилбэ. Хүйтэнэй ерэтэр малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ талаар бии байһан дутагдалнуудаа усадхаха гээшэ совхозой дирекциин, парткомой харюусалгатай зорилгонуудайнь нэгэн болоно.

Б. ШАРАПОВ,
Сэлэн-Дүүмын поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.
И. БАЛЬДИРОВ,
манай тусхай корреспондент.

ЭДИРШҮҮЛДЭ ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГ БЭЛЭГЛЭГШЭ

...родой захада бодожо ... шэнэ барилгануудай ...дуур уйтахан аад, ... тиишээ годирһон тал...урьна. Һургуулиингаа ...салай талмай тээшэ ... ябаһан һурагшад ...аар жэгдэ алхалан ...үүр үнгэрбэд. Запасай ...лковник Даниил Плато... Болтоев үхибүүдтэй ... ябахадаа, тэдэнэрэй ...хон дуунай аялга ...ан шагнана. Хүнды ... мэтэ үргэн талмайда ...хадаа, үнгэрһэн дайн ...даанай жэлнүүдые под...овник һанаандаа оруу...лба...

...рол Улаан-Үдэ хотодо ... хүбүүн 10-дахи ... 1940 ондо дүүргэһэн, ...эрнь ВЛКСМ-эй обко...путёвкоор Киевэй танко...техническэ училищада һу...ар эльгээгдэһэн юм. ... оролдосотойгоор һура...һэн.

1941 оной июниин 22-ой үүр хираанаар гэнтэ сошордомо дохёо үгтэбэ. Энэ хадаа дайнай эхилһые соносхоһон дохёо байгаа бшуу. Курсант Болтоев Киев хотые хамгаалха байлдаанда хабаадалсаа. Түрүүшын үедэ хатуу шэрүүн байлдаанууд болодог байгаа. Һүүлдэнь, танкова ротын командирай орлогшо болоод байхадань шье олон шанга байлдаанууд болодог һэн ааб даа.

Хаана ямар байлдаанда хабаадалсаһаниинь запасай подполковник Даниил Платонович Болтоевой һанаанда мүнөө илангаяа элихэнээр ороно хаб? 1943 оной октябрьда совет танкнуудай Днепр мүрэниие гаталһые һанажа магад. Үгышье һаа, Кривой Рог шадар болоһон шанга байлдаан сэдьхэлыень хаха зуран орожо болоо. Теэд Одессэ хотын түлөө болоһон байлдаае тэрэ хэзээдэшье мартахагүйл. Эндэ Даниил Платонович хүндөөр шархатаһан юм. Һүүлдэ Румынида, Венгридэ, Австрида болоһон шанга байлдаанудта хабаадалсаа. Капитан Болтоев Илалтын үдэрые госпитальдо угтаа.

...Үхибүүдэй дуун замхажа, дайнай ветераниие хүндэ бодолһоонь таһалба. Сэрэгэй хэшээл заадаг багша эдиршүүлые зогсоожо, урдахи зорилгыень тэдэнэртэ тобшохоноор хэлэжэ үгэбэ. Һурагшад хүсэд амаралһьегүй, дайшалхы бэлэдхэлээ эхилбэ.

Тэдэнэр добтолгодо оробо. Эндэ тэндэ гранатанууд тэһэржэ, автомадай һомонууд эшхэрэлдэнэ. Ёһотойл дайнай боложо байһан шэнги утаан униар, хүл хөөрсэг болошоно. Һурагшад «ура» хашхаралдаһаар үндэр добо дээрэ гаража, улаан туг мандуулба. Тиигээд тэдэнэр омот дорюунаар ингэжэ хашхаралданад:

— Манайхин илаа, манайхин, нүхэр подполковник!

Эдэ бүгэдые адаглан хаража байһан Болтоев ээлүүдгүй энеэбхилээд абана. Эдир наһанһаань хүнүүдые эрэлхэг зоригтойгоор һургаха, сэрэгэй хатуу журамай амта танюулха гэһэн хүшэр хүндэшье, харюусалгатайшье хэрэг бэе дээрээ даажа абаһандаа тэрэ юрэ халагланагүй. Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, өөрынгөө мэдэхэ эрдэм мэдэсые тэдэнэртэ дамжуулан үгэхэ гээшэ ажабайдалайм жаргал гэжэ тэрэ тоолоно.

Энээн тухай үнинэйл хүсэжэ ябаа. Дайнай хүшэр хүндэ харгыгаар дабшажа ябахадаашье эдир үетэниие эрэлхэг зоригтойгоор хүмүүжүүлхэ тухай бодогшо һэн. Нёдондо жэлдэл энэ хүсэлынь бэелээ. Улаан-Үдэ хотын 41-дэхи һургуулида сэрэгэй хэшээл зааха багшаар хүдэлжэ эхилээ. Запасай подполковник Даниил Платонович Болтоев түрүүшын хэшээлһээ эхилжэ, үхибүүдэй зүрхэ сэдьхэл татажа, тэдэнэрые һонирхуулжа шадаа. Һурагшад автомат, пулемёт, карабин, гранатануудые дуратайгаар шудалжа эхилээ.

Даниил Платонович Эсэгэ оронойнгоо буунуудые хүндэлжэ, гамнажа ябахаар үхибүүдые һургана, сэрэгэй журам нягтаар сахихаар хүмүүжүүлнэ. Коммунист Д. П. Болтоевой тус һургуулида ерэһэнһээ хойшо үхибүүдэй журам хараа байса һайжараа, номдоошье оролдосотой болоо.

Эдир хүбүүд, басагад сэрэгэй хэрэг шудалхаһаа гадна, түрэл республикынгаа геройнууд тухай материалнуудые суглуулһан, Буряадай һайн дуратанһаа бүридүүлэгдэһэн полк, дивизинүүдэй дайшалхы зам харуулһан карта зохёоһон байха юм. «Зарница», «Орлёнок» гэжэ сэрэгэй удхатай наадануд һонирхолтойгоор үнгэрдэг болоо. Сэрэгэй частьһаа шефүүд һургуулида ходо ерэжэ туһална. Мэргэн буудалгын тир һургуулида бии болоо. Тиихэдэ үхибүүд ГТО-гой нормо тушаалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тиихэдээ зундаа һурагшад сэрэгэй-спортивна лагерьта амардаг, революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын газарнуудаар аяншалдаг, автомадаар буудажа һурадаг байна.

41-дэхи һургуули сэрэгэй бэлдэлгэ гараха талаар городой эрхим һургуулинуудай нэгэн гэжэ тоологдоно. Даажа абаһан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг коммунист Д. П. Болтоевой оролдосотой ажалай аша үрэ энэл даа.

А. ГОРЯЧИН.
СССР-эй журналистнуудай холбооной гэшүүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: запасай подполковник Д. П. Болтоев.

АВТОРАЙ фото.

АНДА НҮХЭДЭЙ ХАРИЛСААН

Монгол, совет арад түмэнэй найрамдал үдэр бүри улам бэхижэжэ байна. Манай ороной амжалтанууд совет арадай үргэн туһаламжаһаа үндэһэтэй юм.

Аха дүү монгол, совет арадуудай хани барисаан миин лэ хүнэй сэдьхэл бодолдо ороод байдаг бэшэ, харин жэнхэни ажабайдалда оронхой, ажамидаралай һүлдэ болонхой. Монгол-совет найрамдал болбол хорёод оной эхеэр манай хүршэ Хяагта хотодо мүндэлжэ эхилһэн түүхэтэй. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо амгалан тайбан жэлнүүдтэшье, дайн байлдаанай шэрүүн хатуу үе сагташье энэ гайхамшаг харилсаан ёһото шалгалта гараа гээшэ.

Мүнөө аха дүү хоёр арад уласай холбоон, харилсаан улам үргэдэжэ, улам ашэ үрэ ехэтэй болоно гэжэ бодото байдал харуулна. Хани барисаанай монгол-совет бүлгэмүүдэй тоо мянга гаран болоо. 230 мянга гаран гэшүүтэй юм. Монголой Арадай Республикын Сэлэнгын аймагта хани барисаанай монгол-совет бүлгэмэй 39 һалбари бии. Эдэ һалбаринууд 6.600 гаран хүниие нэгэдүүлнэ. Манай аймагай ажалшад энэ бүлгэмдэ орохые хүсэдэг байна.

Аха дүү арадуудай харилсаанай ашаар бодоһон Дархан хото байна. Монгол-совет найрамдалай нэрэ энэ хото зүүхэ ёһоороо зүүнэ. Мүн Алтан-Булаг, Юрөө, Цагаан-Толгой, Орхон нютагуудай хамтын ажахынууд, гурилай комбинат, модо болбосоруулгын комбинат монгол-совет найрамдалай нэрэтэй болоо. Олон организацинууд хамтаараа монгол-совет бүлгэмэй гэшүүд боложо оробо.

Манай эб найрамдалай бүлгэм коммунизм байгуулжа байгаа совет арад түмэнтэй, тэрэ тоодо Буряад ороной ажалшадтай харилсаагаа бүхы һалбараар — соёл гэгээрэлэй, шэнжэлхы ухаанай талаар үргэдхэхэ гэжэ оролдодог. Монголой Сэлэнгын аймагай намын хороон КПСС-эй Буряадай обкомтой холбоогоо үргэдхэхэһөө эхилээд, хоёр ороной юрын ажалшад хүрэтэрөө манай хани барисаанай үргэдэжэ, гүнзэгыржэ байһые гэршэлнэ.

Агууехэ Октябриин революциин ойе угтуулан үнгэргэдэг монгол-совет һара хадаа энээнэй гэршэ болоно. Манай аймагта монгол-совет найрамдалай долоон хоног жэл бүри үнгэргэгдэдэг юм. Энээндэ зорюулжа, Буряадай АССР-эй арадай ажахы болон соёл гэгээрэлые харуулһан фото зурагуудтай выставкэ-самбар сангай ажахынуудта, промышленна предприятинуудта, албанай газарнуудта эмхидхэгдэдэг. Мүн хоёр ороной зарим хото, аймагууд, ажахынууд хоорондоо хол боотой болонхой. Жэшээнь, Алтан-Булаг Хяагта хотонууд, Юрөөгэй сангай ажахы Худэрэйн совхоз, Цагаан-Толгойн сангай ажахы Сэлэн-Дүүмын заводтой харилсаатай. Эдэнэр бэе бэеынгээ түлөөлэгшэдые урилсаад, лекци, хөөрэлдөө хэдэг, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин онол арга халан абалсадаг, зураглан харуулһан хэрэгсэлнүүдые зохёолсожо үгэлсэдэг байна. Жэшээнь, Алтан-Булагай сангай ажахы Хяагта хото тухай выставкэ эмхидхэһэ гэхэ мэтэ бэе бэеынгээ амжалта туйлалта харуулалсадаг байна.

Буряадай АССР-эй «Знание» бүлгэмэй эрдэмтэд-сурталшадые долоон хоногоор урижа, лекци уншуулдаг заншал бии болоо. Мүн найрамдалай һарын туршада совет-монгол бүлгэмэй шугамаар Буряадай АССР-эй туйлалта харуулһан радио дамжуулга манай аймагта нэгэ саг соо хэгдэдэг болонхой. Совет кино харуулгын 3 үдэр үнгэргэгдэдэг, совет ном худалдагдадаг. Эдэ бүгэдэн тухай «Сүхбаатарын туг» газетэдэ бэшэгдэдэг байна. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе угтуулан, иимэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа һэн. Энээндэ зорюулжа, холбоо темээр олон лекци уншагдаа. 37 мянган зон эдэ лекцинүүдые шагнаа. Хоер бүлэг болоод, лекторнүүд хүдөө нютагуудаар ябаһан, 6.000 айлда хүрэһэн, юрын ажалшадтай уулзаһан байна.

Манай аймагай монгол-совет бүлгэмэй һалбаринууд Буряадай АССР-эй 12 аймагай 70 гаран колхоз, совхозуудтай, промышленна 10 гаран предприятитай, соёлой эмхи зургаануудтай харилсаатай, холбоо барисаагаа улам улам үргэдхэжэ байна. Буряад ороной организацинууд хүдөө ажахын машина, техникын частьнуудые угэжэ туһална. Буряадай АССР-эй Сэлэнгын аймаг Сүхэ-Баатар хотодо машинын гараж барижа үгөө, номуудые бэлэглээ. 1973 оной таряа хуряалсахыень 70 комбайнерые эльгээгээ. Эдэ бүгэдэнь аха дүүгэй гүн сэдьхэл, туһаламжа гээшэ ааб даа.

Манай орондо совет журнал, хэблэлэй тарадаг ушар найрамдалта ажалаймнай аша үрэ мүн болоно. «Зүблэлтэ холбоото улас», «Октябриин туяа» гэжэ журналнууд, «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» гэжэ газетэнүүд, «Байгал» журнал захигшадай тоо жэлһээ жэлдэ олошоржо байна. Жэшээнь, «Зүблэлтэ холбоото улас» гэжэ журналые 6.000 гаран монголшууд захижа уншана. «Октябриин туяа» журналые 1.200 хүн захина.

Монгол-совет хани барисаанай бүлгэм агуу Ленинэй хэлэ —ород хэлэ зааха хэрэг үргэн дэлисэтэйгээр ябуулжа байна. Аймаг доторнай хоёр жэл сооород хэлэ үзэхэ 4 курса хүдэлнэ. Мүнөө 4.700-гаад хүнород хэлэ шудалжа байна.

Богонёор хэлэхэдэ, монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй һалбаринууд хоёр арадуудай холбоо барисаае бүхы талаарнь үргэдхэхэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна. Иимэ харилсаамнай ажахын, соёл гэгээрэлэй, спортын болон бусад һалбаринуудаар үргэдэнэ, хүгжэнэ, саашадаашье улам бэхижэхэнь лабтай.

С. ЖАМСРАН.
МНР-эй Сэлэнгын аймагай монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй дарга.

АЖАЛ—ЯЛТАЙ ЗОХИД АМАРАЛТА

Буряадай хүдөө ажа...ын институтдай студентнэр жэл бүри рес...убликынгаа колхоз, ...овхозуудай таряа ху...ряалгада эдэбхитэйгээр ...хабаадалсажа, ехэхэн ...туһаламжа үзүүлдэг ...байна. Тэдэнэр һайнаар ...ажаллаһанайнгаа тү...лөө ажахынуудай Хүн...дэлэлэй грамотануудта ...хүртэдэг, үнэтэ бэлэ...гүүдээр шагнагдадаг ...байха юм.

Энэ жэлдэшье тус ...институтдай 1.050 сту...дент республикын...аа колхоз, совхозуу...дай таряалан дээрэ ...ажаллахаар гараһан ...юм. Энэ жэлдэ хура...ахоотой байжа, таряа ...хуряалга хүшэр хүндэ ...эхэ байдалда үнгэр...гэдэжэ байна гэжэ ...мэдэһэн тэдэнэр илан...гаяа эрхим һайнаар ...ажаллахые оролдоо. ...Хүдөө ажахын механизациин ...факультедэй 350 сту...дентнэрэй 100-ниинь ...механизатораар хүдэл...хэ хүсэлэнтэй байһа...а мэдүүлээ. Тэдэнэр ...нютагтаа дунда һур...гуулида һуража ябаха...даа, тракторист, ком...байнерай мэргэжэл ...шудалһан, зарима...ниинь түрэл нютагтаа ...механизатораар хүдэл...һэн залуушуул байха ...юм.

Инженерүүдһээ гадна, хүдөө ...ажахын машинануудай ...жолоо барижа, таряа...лан дээрэ гараха дура...тай залуушуул бэшэ...гэ факультедүүдэй ...студентнэрэй дундаһаа ...олдоо. Агрономическа, ...зоотехническэ, ветери...нарна факультедүүдэй ...олохон студентнэр та...рын онгосын жолоо ба...рижа, дүршэлтэй нү...хэдһөө гээгдэнтүй ...ажаллаа. Мухар-Шэбэ...рэй, Яруунын, Сэлэн...гын, Хориин болон бу...сад аймагуудһаа инсти...тудта ерэһэн бэшэгүүд ...студентнэрэй сог зали...тайгаар ажаллаһые ...гэршэлжэ үгэнэ. Жэ...шээлхэдэ, 170 студент ...Мухар-Шэбэрэй аймагай ...ажахынуудта ажал...ха зуураа ажалдаа ...эдэбхитэй, шударгы ...байһанаа харуулаа. Гэ...рэй олонхидынь ...трактор, комбайнай ...жолоо бариха зуураа, ...бэрэй даабари 100-...аа дээшэ процент ...дүүргэдэг байгаа.

Дээдэ һургуулинууд... мүнөө хэшээлнүүд ...хилбэ. Таряа хуряал...гада ажаллажа, таряа...шадта туһаламжа хүр...гэһэн, Эхэ орондоо ...хэм бэлэг барияабди ...гэжэ урмашаһан сту...дентнэр хамсыгаа шуун ...хуражалаа захалба. ...Үнэб гэхэдэ, ажал ха...ла аятай зохид ама...ралта байна гэжэ сту...дентнэр өөһэдөө хөө...рэлдэнэ бшуу.

З. ТЭЛИН.

ШЭНЖЭЛЭЛ БА ШҮҮМЖЭЛЭЛ

БУРЯАД-ОРОД СЛОВАРИИН ШЭНЭ ХЭБЛЭЛ ТУХАЙ

МАНАЙ республикын соёлой ажабайдалда ехэ удха шанартай ушар хэрэг болоһон «Буряад-ород словариин» анха түрүүн хэблэгдэжэ гараһаар тэбхэр 22 жэл үнгэрбэ. Энэ турша соо тус словарь буряад хэлэндэ хабаатай бүхы хүнүүдтэ — уран зохёолшод болон эрдэмтэдтэ, багшанар болон студентнэртэ, газетын, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ, үргэн нийтэ арад зондо маша ехэ туһа хүргэһэн байна.

Үнгэрһэн үе соо буряад литературна хэлэн улам хүгжөө, үгэ хэлэлгэнь ехээр баяжаа. Словариин автор К. М. Черемисов буряад хэлэнэй баялигые бүридхэн суглуулха хүдэлмэреэ энэ үе соо эсэшэ сусалгагүйгөөр үргэлжэлүүлжэ ерэһэн Москвадахи «Советская энциклопедия» гэдэг хэблэлэй газарта Н. А. Очировай научна редакцияар энэ словаряа хоёрдохиёо хэблүүлэн гаргаба.

Энэ хоёрдохи хэблэлынь түрүүшын номһоо ямар гол илгаатайб гэбэл, словарь хоёр дахин шахуу ехэ болоо. Хэрбээ түрүүшын номдо 25 мянган үгэ багтаһан байгаа һаа, мүнөө гарагша словарьта 44 мянган үгэ оруулагдаа бшуу. Жэшээнь, «А» үзэгтэ нэмэгдэһэн зарим үгэнүүдые тоолобол иимэ: **алинса, алимбуур, алимбуурдаха, амид бэе, анааха (излечивать), аргуун, арилгуур, арфа, арһашан, арьбалалта, арьяаг, астероид, асуули (хүһан асуули), атаржаха, атима, аһан (шадалаараа), аһанхад, аэровокзал, аэропорт** г. м. Бүри олон шэнэ үгэнүүд «П» үзэгтэ оронхой: **паадагар, пааза, паардаха, паарилха, паарлаха, паахагар, паашнай, пааюур, паг (харанхы), пагшагар, падеж, палааха, паадаганаха, палигар, палсагар, палхуудай, пальпагар, пальпаха, пандагар, панель, пансагар, пансионат, папка, парад, парнагар, паромщик, пассивна (о балансе), пасхуур, пацифис, пашархай, пекарня, персональна, пеэшэншэн, пидхагар, пинг-понг, пинд гэхэ, пиин-пиин гэхэ, пинсаганаха, пилайха, пилдагар, пилорама, пилханаг, пилхансаг, пипаганалдаха, пинануур, пирагар, пирайха, пиртан, писхагар, пихагар, плащ, племфермэ, плугшан, повар, повозно, погон, подоосхо, полигон, политгэгээрэл, поодорзо, пооромгүй, поотор, поошомогууд, посторнной, посторнойдохо, почтальон, предмет (о преподавании), прозолхо, прокат (кинопрокат), пропашной, профком, пүглэгэр, пүлхэгэр, пүлшэгэнөөн, пүмпөөдэй, пүнсэгэр, пүнтыхэ, пүрдыхэ, пүрьехэ, пүрэ (пүнтэгэр), пүсхэгэр, пүүнтэ, пэгдигэр, пэд (харанхы), пэдьхыхэ, пэлдэн, пэмпэгэр, пэндигэр, пэнхэгэр, пэсхыхэ, пэхь, пэшээлшэг (уст. поселенец), пяард, пяас, пяг** г. м.

Буряад алфавитай 33 үзэг бүхэндэ харахада, мүн иимэл олон шэнэ үгэнүүд нэмэгдэһэн байна. Эдэ — юумэнэй, тэмдэгэй нэрэнүүд, глагол, наречинүүд болон хэлэлгын элдэб олон хубидаа хабаатай үгэнүүд; анханай буряад үгэнүүд, мүнород, Европын ба зүүн зүгэй хэлэнүүдһээ абтаһан үгэнүүд; юрын ажаһуудалай үгэнүүд болон элдэб янзын терминүүд, урданай хуушан үгэнүүд ба ехээр дэлгэрэнги нютаг үгэнүүд болоно.

Словарь үшөө ямар талаараа һайжаруулагдааб гэхэдэ, үгэнүүдэй олон удха зүбөөр гаргагдаа. Жэшээнь, түрүүшын хэблэлдэ «жаргаха» гэжэ үгэ гансае «наслаждаться, блаженствовать» гэһэн нэгэл удхатай гэһэн байгаа һаа, хоёрдохи хэблэлдэнь дурсагдаһан удхаһаа гадна үшөө «закатываться — о солнце» (наран жаргаха) гэжэ шэлжэһэн шэнэ удха жэшээнүүдтэйгээр нэмэгдэнхэй. «Даамай» гэжэ үгэдэ түрүүн «терпеливый», «выносливый» гэжэ гансал удха заагдаһан байгаа. Харин хоёрдохи хэблэлдэ урданайхиһаа гадна үшөө гурбан шэнэ удха нэмэгдэһэн байна. Тиихэдээ удхануудыень элирүүлхын түлөөдэ зохид һайн жэшээнүүд оруулагданхай: «даамайханаар хүдэлхэ, даамай хөөрэлдэхэ; түргэн түүхэй, удаан даамай; «даамайхан шарха». Түрүүшын номдо «журам» гэжэ үгэ хоёр удхаар үгтэһэн юм. Харин шэнэ хэблэлдэ энээндэ «дисциплина» (ажалай журам) гэһэн шэнэ удха нэмээтэй. Энэ мэтээр удхыень тодолжо, элеэр тоолон бүридхэһэн үгэнүүд тон олон. Хэдэн зуугаад үгэ тус бүридөө арба хүрэтэр удхатай, харин «абаха», «сагаан» гэхэ мэтэ үгэнүүд хорёод удхатай байха юм.

Үгын удха тайлбарилһан жэшээнүүд болгожо, уран хурса, шэмэ шүүһэтэй холбоо үгэнүүд, үгүүлэлнүүд, оньһон үгэнүүд олоор оруулагдаа. Нэгэ хэды жэшээнүүд: **амгалан тунгалаг жаргал, элдин хонгор намар, атар һайхан байдал, шэнэ байра толлохо, тольбо газар, тольбо гансаараа хэхэ, толтотой хүн, томоолонгүй орхихо, хүдэлмэридөө улаа мяхаараа орохо, урагшаа һанаатай, урагшаа таһарха, түбһэндэ уран, ургажа сэсэгээр шэмэхэ, тэн тэрээн урилдаха, забаг зальхай урьяха, мэхэ урьяха, һандагай-һүүхэ урьяха, ута гартай (хулууша), ута хормойтой (хобууша), ута хушуута (хобууша), ута шэхэтэй** (энэ тэрэ юумэ шагнаха дуратай), **худалаар утаха, арадай аман зохёолой уута, уһан дээгүүр үрмэ байлгаха, уһаа барагдажа урагшаа таһарха, уһан үлэтэй байлгаха, уһан нялуун, уһа нойртой, уһан жороо, уһан зоболго, уһан нүхэр, уһан торгон хэлэн, уһан мүртэй хүн, уһан харгы татаад ерэхэ, үмдэгүйнь үбдэг соорхойдо өөдэрхэбэ, үглөөнэй наран сэлмэгхэн, удэхэ ниһан сэнгүүхэн, үгөөр үхибүүн, үгы юумэн үгы, бии үгы шадалаараа болохо, бии үгыгөө хөөрэлдэхэ, бэеэ үгылхэгүй, үгытэй хүн туһалааша, үншэн хүн хайрлааша, үгэ алдаһанһаа ухэр алдаһан дээрэ, үгэ суу болгохо, үгэ хүүр гаргаха, үгэ хэлээ катаха, үгэдөө һогтохо** г. м.

Дээрэ хэлэгдэһэнһээ харахада, К. М. Черемисовэй олон жэлэй туршада шармайн оролдоһоной ашаар манай буряад хэлэнэй баялиг тус словарь дотор үргэн ехээр харуулагдажа, энэ словарь ёһотойл буряад үгын далай гэхээр болоо гээшэ. К. М. Черемисовэй амжалтань арсашагүй, бүтээһэн ажалынь асари ехэ байна. Гэбэшье иимэ ехэ хүдэлмэри дутуу дундагүй гэбэл буруу болохо.

Түрүүн хэблэгдэһэн словарьта бэшэгдэһэн рецензинүүд дотор, мүнөө энэ гараһан словариин бэлэдхэгдэжэ байха үедэ болоһон зүбшэн хэлсэлгэнүүдэй үедэ олон ажаглалтанууд хэгдэһэн, тэрэниие улам һайжаруулха арга замууд заагдаһан байгаа. Тусхайлбал, манай литературна хэлэндэ хэрэглэгдэдэг олон үгэнүүд энэ словарь соо оруулагдаагүй гэһэн ехэхэн дутагдал элирүүлэгдэһэн юм. Дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор, энэ дутагдалые усадхаха талаар айхабтар ехэ хүдэлмэри хэгдэбэшье, тэрэниие гүйсэд зайсуулжа шадагдаагүй. Манай эрхим зохёолшодой номуудые иража, словарьтай зэргэлүүлэн харахада, тэндэ хэрэглэгдэһэн олон үгэ болон үгын холбоочууд үгы байна. Жэшээнь, Х. Намсараевай зарим зохёолнуудһаа иимэ үгэ болон фразеологизмууд оруулагдаагүй: **зүлмүүхэнээр**[1] уруугаа хандаха; **үрэ хүүгэдые тогтоожо** ядаха; эжэ эхигүй **зосоохоо хүмэ унан уярха**; хүдөө нютагай хүхэ ногоон зүлгэ үглөөнэй тунгалаг һэрюухэн һэбшээдэ **елбэлзээн**, халюуран байна; гүнзэгы хүхэ номин огторгой **сэнхиртэн** харагдана; эжы, абын **элбэрхэй** зөөлэхэн үгэ; **бүрбэгэрхэн** хурьган, **бүрсысэ** гүйжэ ерэхэ; **занталзуур** хара хүн; мордохо тээшээ **моринойнгоо шэхэ баярлуулжа ябаарай даа**; хатанхай **бордогорхон** хурһан; **һуниин зүүдэн, үдэрэй һанаан** боложо һууха; энэ болбол үнэхөөрөө **юрэндэг** һайтай хэрэг гээшэ; хүн зонһоо бүтүү **эшэнгырһэн** янзатай; улам гасаалха һанаатай, **ухин ухин** хэлээд һалахагүй; **гаһам** баазахан хубсаһатай хүбүүд; тон **хоноомжотойгоор** дуутарха; шара халюун таряан дээгүүр алтан **дабалга** хойно хойноһоо мухарин ерэжэ; һалганан татаһан **томолёогүй** гараар аалиханаар тамхяа удхажа; **гар урндтай** хүбүүн; зэмэрхэлдээнь наадан болгожо **талараaха**; нэгэ түсхэгэр хара **һаармаг** горшоог гаргажа; **бэрээлжэхэн** бэетэй хүн; юрэдөөл, бүтэхэгүйл **зайлмартаяа** дайралдаһан байба хабди даа; нэгэшье **юумэ шииг гаргадаггүй**, нягта **ама бүтүү ябадаг**; үргэлжэ хара **лунтан** шэнги харанхыгаар хушатдашоод; зосоогоо **элжэгэнэн**; нагаан буугай эшэһээ **гурьмаһалдан** гүрэһэн һур ооһор һанжажа; ехэ **гэлмэһэн** янзатайгаар нюурыень хараба; бишыхашье **эгээрээгүй** хэбээрээ һуужа байха; газар тэмтэрэн, хэды еды **гудабхинан** унажа бодоһоор; һэбхи зан гаргажа, **табтаргүйгөөр** аашалһан г. м.

Словарь зохёохо үедөө автор нэн түрүүн Буряадай эрхим гэгдэһэн зохёолшодой номуудые бүгэдыень шэнжэлжэ, тэндэхи үгэ хэлэлгэ сум оруулха ёһотой байгаа. Мүнөө иимэ олон үгэнүүдэй үгы байхада, илангаяа залуу үетэн, һурагшад зохёол соо танигдаагүй шэнэ үгэтэй дайралдахадаа, тэрэнэй удхые хаанаһаашье мэдэхэ аргагүй болошоно бшуу.

Һүүлэй хорин жэлэй туршада бии болоһон терминүүд нилээд ороһон байна. **уһажуулха** (обводнять), **хэмэл одон, спутник** (спутник), **һарын шоройн бүрнилдэл** (состав лунного грунта) г. м. Гэбэшье үшөөл олон терминүүд ороогүй. Илангаяа составной терминүүдые тус тус гол үгэ доронь үгэбэл, таарамжатай байгаа. Жэшээнь, **хадаха, хуряаха** гэжэ үгэнүүд доро «**амяарлан хадаха, хурааха** (раздельная уборка)» **мэргэжэл** гэжэ үгэ доро — «тусхай мэргэжэлтэй болохо (специализация),» **түлөөһэн** гэжэ үгэ доро — «лаб үгтэхэ түлөөһэн (гарантированная оплата труда)», **үтэгжүүлгэ** гэжэ үгэ доро — «монсогор болгогдоһон үтэгжүүлгэ (гранулированное удобрение)», **һабхаруулха** гэжэ үгэ доро — «газар дорохи уһа һабхаруулан урдахуулха (провести закрытый дренаж)», **булад** гэжэ үгэ доро — «шанаржуулагдаһан булад (легированная сталь), **уһалха** гэжэ үгэ доро — «таллуулжа уһалха (лиманное орошение)» г. м.

Нилээд олон үгын оршуулга буруу шэнги байна. Жэшээнь, **мүлшэ** гэжэ үгые «краешек чего-л.» гэжэ юумэнэй нэрэ шэнгеэр оршуулна. Теэд энэмнай гансал ушарлагшын үүргэ дүүргэдэг үгэ бшуу. Хэрбээ **эрмэг, шэгшэг, үзүүр, заха** гээ һаань, «краешек» гэжэ нэрын падеждэ байһан нэгэ үгөөр оршуулха байгаа. **Абтамаар** гэжэ үгые «приемлемый, пригодный, годный» гэжэ оршуулна. Харин энээниие « возможно купить, взять, выдернуть» гэһэн шүүгээр оршуулха байгаа: **энэ хадааһан абтамаар байна** г. м. **Нимгэн (шарай)** гээшые «худой, бледный» гэжэ оршуулхадань, ямар нэгэн үбшэн хүнэй зүдэрүү шарай шэнгеэр һанагдана. Харин «нимгэхэн сагаан нюуртай хүбүүн» гэжэ тон элүүр хүнэй, мяхалиг бэшэ нюур тухай хэлэжэ болохо бшуу. **Бурзайха** гээшые «видеться белыми пятнами (о солончаках)» гэжэ оршуулна. Харин Х. Намсараев «хүбэнэг хюруу бурзайба» гэжэ оло дахин бэшэһэн байдаг. Тэрэ үгые гансал хужарта хабаатай шэнгеэр бэшэхэнь буруу. **Тараг** гээшые «простокваша» гэжэ оршуулхадань, эдэ хоёр янзын эдеэн адли юумэн шэнги болошоно. **Шэрхэгэр** гээшые «грубый, жесткий» гэнэ. Энээниие «щетинистый» гэжэ оршуулбал дээрэ шэнги. **Гунирха** гэжэ үгые «ласкаться, ластиться» гэжэ оршуулна. Харин Х. Намсараев Хэшэгтые армида мордохуулжа ябаһан Сэсэг басаганда нэгэ нютагай залуу хүбүүнэй зүгһөө иимэ үгэнүүдээр хандуулна: «Зай, Сэсэг, та юундэ итэрээ гунирашанхай һуунат...» **Тон-тон** гээшые «подражание глухим звукам» гэнэ.

Зарим үгэнүүдэй удха хүсэд гаргагдаагүй. Жэшээнь, **хумхи** гэжэ үгые «1) пыль, песчинка, пылинка, 2) гниль, труха, 3) парн. к хомор» гэжэ оршуулна. Харин энэ үгэ үшөө «үлэнхэ, хооһон, гуринха» гэһэн удхатайгаар хэрэглэгдэдэг ха юм: **хумхи нохойн гүлгэн**. **Архайха** гээшые «громоздиться» гэһэн удхатай гэнэ. Харин энэ үшөө «гэдэһэн архайшоо» гэһэн удхатайгаар хэрэглэгдэдэг шуу. «Пандагар» гээшые «пухлый; толстый» гэжэ оршуулна. Харин энээнэй гол удхань хадаа **ууса ехэтэй хүниие** хэлэдэг бэзэ. Илангаяа юумэнэй маяг дүрсэ харуулһан үгэнүүдэй удхань гүйсэд нараар гаргагдаагүй, олон үгэнүүд нэгэ янзаар оршуулагданхай. Мүн тэрэшэлэн **синонимуудай** хоорондохи илгаа заримдаа тодоор харуулагданагүй. Юрэ харахада, үгэ хэрэглэлгын дүрим нормонууд үшөөл хүсэд һайнаар тодорхойлогдоогүй байна. Жэшээнь, **түсэб** гэжэ үгэһөө гадна **план; элидхэл** гээшын хажуугаар **доклад; басаган, үхин** гэжэ үгэнүүдһээ гадна **хүүхэн** гэхэ мэтээр олон үгын хоорондохи илгаае тайлбарилангүйгөөр үгэжэрхиһэн байна. Мүнөө **план, доклад** мэтын абтаһан үгэнүүдэй яряанай хэлэндэ ехээр хэрэглэгдэдэг болоо хадань, тэдээндэ «разг.» гэһэн тайлбари хабсаргажа үгэхэ байгаа гэжэ һанагдана. Энэ «разг.» гээшэнь яряанай литературна хэлэндэ хэрэглэгдэдэг юрын үгэ гэжэ ойлгогдохо ушартай. Гэхэтэй хамта зарим «прост». (просторечие) гэжэ тайлбари хабсаргахаар үгэнүүдтэ «разг.» гэжэ хэлэһэн байна. Жэшээнь, **дробовик** гэжэ үгэһөө гадна, үшөө дорбиг (разг.) гэжэ үгтэнхэй. Теэд яряанай литературна хэлэнэй дүримэй ёһоор «дорбиг» бэшэ, харин «дробовик» гээшые зууршалха ёһотойбди. «Просторечие» гэжэ тайлбарилхаар үгэнүүд ямаршье тэмдэггүй үгтэнхэй: **пооромгүй, ухаангүй, ушаргүй, паашнай** г. м.

Зарим сугтань үгэхөөр зүйлнүүдые ами амяарынь, бэеэ дааһан үгэнүүд болгожо үгэнэ. Жэшээнь, «социалис» ба «социалистическэ», «Коммунис» ба «коммунистическэ» г. м. Мүн үгын формонуудые, жэшээнь: хамаанай болон зэбсэгэй падеждэ байһан үгые бэеэ дааһан үгэ шэнгеэр зарим ушарта үгэнгүйшье байхада болохо һэн. Үгын формонуудые олоор үгэжэ, үнэтэ зай эзэлхын орондо словариин газаа тээ үлэшэһэн олон үгэнүүдые оруулбал, үлүү ехэ туһа болохо бэлэй. Зарим ушарта бэшэгэй дүрим сахигдаагүй. «Аэро-шарга» гэжэ үгэ нэгэ ушарта хамта бэшэгдэһэн, нүгөө ушартань дундаа зурлаатайгаар үгтөө; «электрохюрөө» гээшые хамта үгтэһэн байна г. м. Юрэдөө, автор олон юумэ өөрынгөө һанаһаар хэһэн шэнги. Жэшээнь, «торейский», «тамчинский говор» гэхэ мэтэ нютаг хэлэнүүд бии гэжэ харуулна. Литературна хэлэнэй үгэ хэрэглэлгын нормо дүрим харуулха талаар редактор илангаяа ехэ анхаралаа хандуулха ёһотой байгаа гэжэ һанамаар.

Гэбэшье К. М. Черемисовэй бүридхэн зохёоһон иимэ ехэ толи ямаршье дутагдалгүй байха һэн гэхэ болоо һаа буруу. Хэзээшье һайн талань дутуу дундануудыень холо булина ха юм. Фразеологическа, синонимическэ болон нийтэ-политическэ терминүүдэй словарьнуудые бэлэдхэн гаргажа, эдэ дутагдалнуудые зайсуулха ёһо тойбди. Тиимэ словарьнуудые зохёохо һайн үндэһэ һуури К. М. Черемисовэй хэдэн арбаад жэлэй туршада хэһэн ехэ ажалай ашаар табигдаба гээшэ.

А. ДОРЖИЕВ.

[1] *Эндэ хараар үгтэһэн үгэнүүд болон үгын холбоонууд словарь соо үгы.*

ХҮНЭЙ ЭЛҮҮР ЭНХЫН ТҮЛӨӨ

АБХАЗАЙ АССР. Эндэ курортдо амаралгын хаһа түлэг дундаа байнхай. Кавказ шадар, Хара далайн эрьедэ зүг бүхэнһөө, мүн хариин гүрэнүүдһээшье хүнүүд ерэдэг. Эндэ ерэһэн хүнүүд һайнаар бэлдэгдэһэн байратай санатори, амаралтын байшан ба аяншалгын баазануудта амардаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Пицундын эрьедэ курортын пансионадай үндэр байшан харагдана.

ТАСС-ай фотохроника.

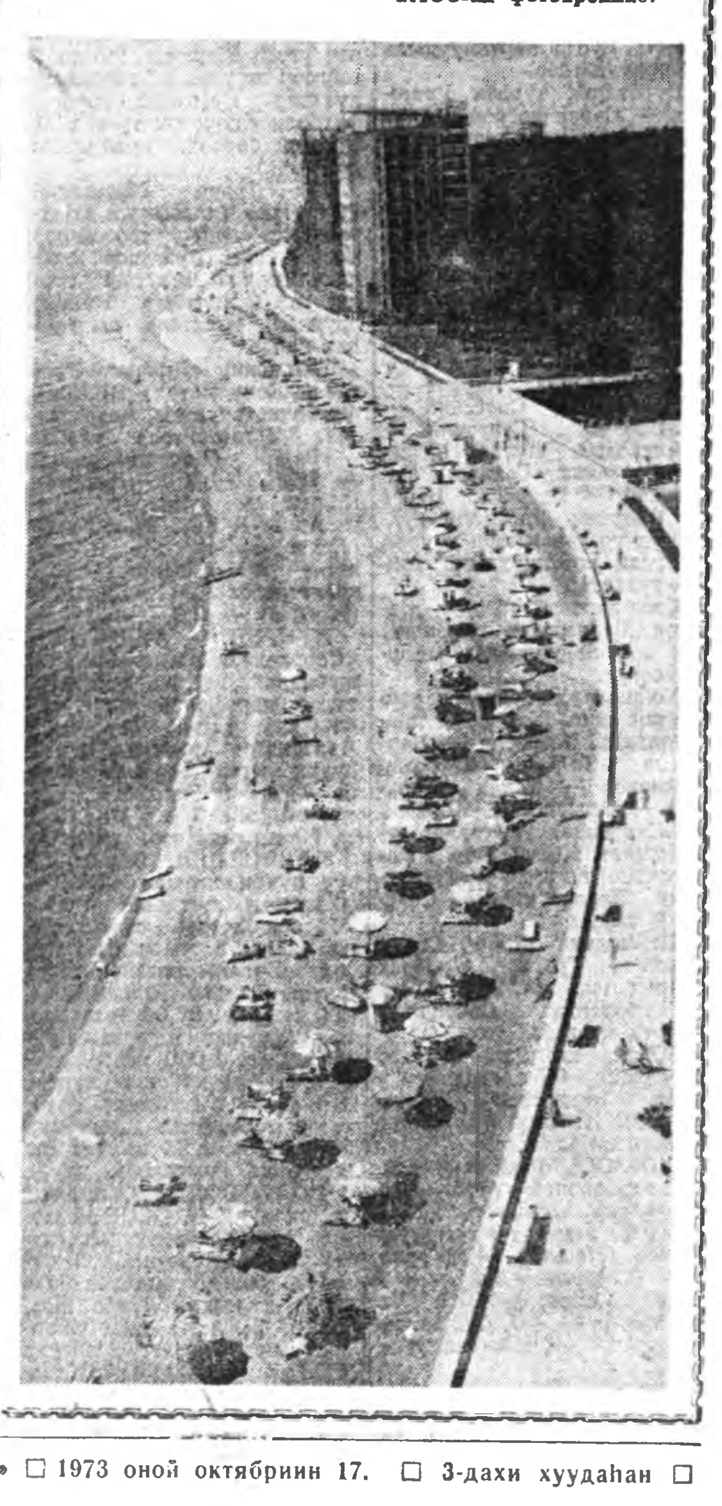

ИППОДРОМ ДЭЭРЭҺЭЭ РЕПОРТАЖ

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэртэ зорюулагдаһан мори урилдаан һаяхан Улаан-Үдын ипподром дээрэ болобо.

Хэдэн үдэр урда тээ энээн тухай соносхолнууд Улаан-Үдэ хотын гудамжануудта олоор няагдаа һэн. Харин мори һорёоной болохо үдэр сэлмэг наратай, угаа дулаахан байгаа. Мори урилдаанда дуратайшуул эндэ яһала олоороо суглarба. Энэ жэлдэ, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн болохын урда тээ шэнэ ипподромой ашаглалгада үгтэһэн тухай манай уншагшад мэдэнэ ёһотой.

Буряадай гүрэнэй конюшниин гүйгөөшэ морид урилдаанай талмай дээрэ олоороо гаранхай, дохёо хүлеэжэ ядаһандал хөөрсэгэнэн зогсоно.

Улаан-Үдын ажалшад сур харбаанда, мори урилдаанда нилээд дуратай. Энээниие эндэ харахаар. Юуб гэхэдэ, түрүүшын моридой урилдаха болоходо, ендэр дээгүүр хөөрсэгэнөөн болоно.

— Урилдаанай түрүүшын ээлжээн. Хатар. «Уран» гэһэн азарга. Буряадай гүрэнэй конюшниин гүйгөөшэ. Хатаруулагшань Г. Харитонов.

«Уран», «Пожар», «Блик» гэһэн гурбан азарга хатаржа эхилбэ. Хүхэ, улаан, хара хубсаһатай шодоогуул хатаршануудайнгаа дура зоргон соо табижа, урилдаанай харгы дээгүүр тооһо үрхирүүлэн саашална. 1600 метр зайда хатарһан эдэ гурбан морин сооһоо «Уран» азарга түрүүлэн ерэбэ. Энэ хатаршые жолоодоһон Г. Харитоновто КПСС-эй Железнодорожно райкомой болон райгүйсэдкомой шан барюулагдаба.

Үнгэрһэн зун, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мори һорёондо олон гүйгөөшэ шалгараа һэн. Харин мүнөө энэ урилдаанда Буряадай гүрэнэй конюшниин болон Зэдын аймагһаа асарагдаһан гүйгөөшэнүүд табигдаа. Тиихэдэ Улаан-Үдын аймагай «Байкал» учхозой хэдэн гүйгөөшэ энэ һорёондо мүн лэ табигдаба.

ГҮЙГӨӨШЭНҮҮД ХАРАЙЛДАА...

— «Намарай шанда» хүртэхын түлөө 1600 метр зайда урилдаан болохонь — гэжэ соносхогдоно.

Шодоогуудай дунда нэгэ басаган харагдана. Ногоон хубсаһа үмдэһэн, гурбадахи разрядай спортсменка Е. Студенцовада харагшад баяртайгаар даллана.

«Эволия», «Басон», «Свод» гэһэн гурбан морин урилдаанда гараба. Хүн зон баяртайгаар хашхаралдана. «Ногоон хубсаһатай басаган, түргэлыш!», «Басаган, эрэшүүлые ахижа гара!» гэжэ байжа ендэр дээрэһээ хүнүүд һүхирэлдэнэ. Үнэхөөрөөшье Е. Студенцовагай морин түрүүлэн ерэбэ.

Эндэ хатаршануудай урилдаан дахинаа болобо 1600 метр зайда болоһон урилдаанда Буряадай гүрэнэй конюшниин түлөөлэгшэ «Ясовей» гэһэн азарга хатаруулхадаа, бултаниие холо хаян ерэбэ.

Эндэ гүйгөөшэ, хатарша морид 5 дахин табигдаба. Энэ урилдаанда түрүүлэн ерэһэн шодоогуудта КПСС-эй Железнодорожно райкомой, райгүйсэдкомой, КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой, аймгүйсэдкомой болон Буряадай ипподромой шангууд барюулагдаа.

Тиихэдэ морёор үндэрые харайлган боложо, олониие һонирхуулаа. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэртэ зорюулагдаһан энэ урилдаан олониие һонирхуулжа, мори һорёон гээшын манайда хүгжэжэ байһые дахин дахин эли тодоор харуулба.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Урилдаанда түрүүлэн ерэһэн Е. Студенцова. 2. Хатарша морид урматайгаар табаралдана. 3. Хатарша моридой урилдаанда түрүүлһэн «Ясовей» азаргын жолоошон А. Кононовто шан барюулагдажа байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

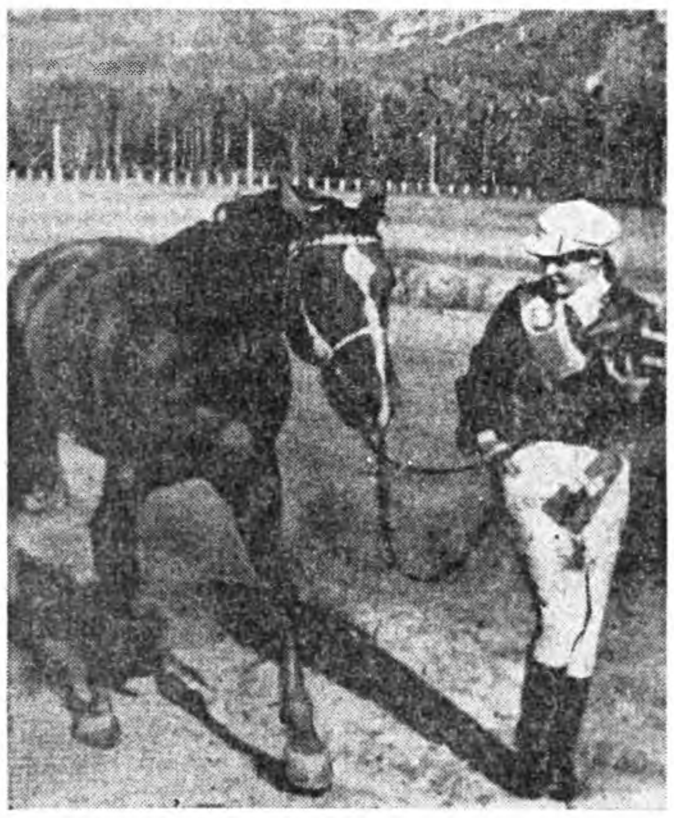

ТОБШО ҺОНИН

ШАТАР. Бүхэсоюзна чемпионадай долоодохи наадандa Савон Беляевскиие шүүгэ. Керес — Петросян, Полугаевский — Кузьмин, Смыслов — Таль, Тукмаков — Аверкин гэгшэдэй уулзалтанууд тэнсэлгээр дүүрэбэ.

Бусад партинуудынь хойшолуулагдаһан байна.

Наймадахи турта Спасский Рашковскиие булиба. Таль — Савон, Аверкин — Полугаевский, Кузьмин — Керес, Беляевский — Тайманов гэгшэд тэнсэһэн байна.

Свешниковэй үбдэһэн дээрэһээ Григорян — Свешников хоёрой наадан үнгэргэгдөөгүй. Бусад партинуудынь хойшолуулагдаа.

Дүрбэдэхи турһаа Григорян — Савон хоёрой наадан октябриин 10-да үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан аад. Савоной наадахаа ерээгүй дээрэһээнь тэрэниие шүүгдэһэндэ тоолоһон байна. Долоодохи турай Геллер — Григорян хоёрой уулзалга тэнсэлгээр дүүрэбэ.

МОСКВА. (ТАСС). Шатараар СССР-эй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнэй юһэдэхи наадандa Карпов — Кузьминиие, Спасский — Смысловые, Григорян — Тукмаковые шүүһэн байна. Полугаевский — Геллер, Рашковский — Петросян, Керес — Аверкин гэгшэдэй уулзалганууд тэнсэлгээр дүүрэбэ.

Бусад партинуудынь хойшолуулагдаба.

Свешниковэй үбдэһэн дээрэһээ Беляевский — Свешников хоёрой уулзалга үнгэргэгдөөгүй.

Хойшолуулагдаһан партинуудай октябриин 14-дэ наадагдахада. Петросян — Карповые, Таль — Кересые, Тайманов — Талиие, Корчной — Смысловые, Корчной — Савониие, Тукмаков — Геллерые, Корчной — Рашковскиие шүүгэ. Полугаевский Карпов хоёртой Спасский тэнсэ.

Наймадахи турһаа Свешников — Григорян хоёрой наадан үнгэргэгдэжэ, 27-дохи ябадалдаа Свешников илалта туйлаба.

Юһэн наадaнай һүүлээр Спасский 6,5 очкотой болоод, эрхимлэжэ ябана. Карпов, Корчной тус тустаа 6 очкотой болонхой.

ХОККЕЙ. Шайбатай хоккейгээр ороной түрүү һуури эзэлэлгын ээлжээтэ наадануудай дүнгүүд иимэ: «Динамо» (Москва) — «Торпедо» (Горький) — 5:4, «Спартак» (Москва) — СКА (Ленинград) — 4:5, ЦСКА — «Трактор» (Челябинск) — 5:4.

***

Ригын «Динамын» спортсменүүд ГДР-эй Вайсвассер хотын «Динамо» командые 3:2 тоотойгоор илажа, энэ хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ.

ФУТБОЛ. Энэ жэлдэ ороной кубогта хүртэһэн Ереванай «Арарат» ороной түрүү һуури эзэлэлгын октябриин 14-дэ үнгэргэгдэһэн наадандa Донецкын «Шахтёртой» наадахадаа, тоо нээнгүй тэнсэжэ, ялын сохилтo хэһэнэй эсэстэ 4:3 тоотойгоор илалта туйлаһан байна. Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан үшөө нэгэ команда — Киевэй «Динамо» Ленинградай «Зенидые» талмай дээрээ угтан абахадаа, 2:0 тоотойгоор шүүгээ. 27 наадaнай һүүлээр Ереванай, Киевэй футболистнууд тус тустаа 33 очкотой болоод, эрхимлэжэ ябана.

Энэ үдэр Москвагай «Спартак» Ташкентын «Пахтакорые» 4:0 тоотойгоор илаба. Эндэ Булгаков 2-дохи таймда 3 минутын турша соо 2 бүмбэгэ сохижо оруулан, илангаяа шалгарһан байна.

Тбилисиин «Динамо» Ростов-на-Дону хотодо СКА-гай футболистнуудтай наадахадаа, 3:2 тоотойгоор илаба.

«Заря» (Ворошиловград) — ЦСКА — 1:0, «Динамо» (Минск) — «Кайрат» (Алма-Ата) — 1:0, «Карпаты» (Львов) — «Торпедо» (Москва) — 1:0, «Днепр» (Днепропетровск) — «Динамо» (Москва) — 2:3.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. «Спортивная жизнь России» журналай шанда хүртэхын түлөө марафоной урилдаандa Тула хотын спортсмен Анатолий Анисимов түрүү һуури эзэлжэ, энэ шан эзэлбэ. Тэрэ 42 километр 195 метрэй зайе 2 час 15 минута 29 секунда соо гаталаа.

ВЕЛОСИПЕД. Ороной түрүү һуури эзэлхын ба СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө Тбилиси хотодо үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөндэ Тулын «Буревестнигэй» спортсменка Тамара Пильщикова 500 метртэ 37,04 секунда саг харуулжа, нэгэдэхи һуури эзэлбэ. 1 000 метрэй зайда СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө урилдаандa Москвагай түлөөлэгшэ Александр Воронин 1.08,35 минута саг харуулжа, эрхимлэбэ.

ВОЛЕЙБОЛ: Олимпиин чемпионууд — СССР-эй эхэнэр волейболистнуудай суглуулагдамал команда Уругвайда болохо дэлхэйн кубогта хүртэхын түлөө Мексикын Толука хотодо үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ наадандa ГДР-эй командые 3:0 тоотойгоор шүүгээ.

(ТАСС).

Хилын саанаһаа
радио • телефон • телеграф

АРАБ АРАДУУДТАЙ ҺАНАЛ НЭГЭТЭЙБДИ

Израилиин булимтаран эзэмдэһэн газар нютагуудые сүлөөлхын түлөө, Палестинын араб арадай эрхэнүүдые һэргээхын түлөө тэмсэлдэ элэбхитэйгээр хабаадажа байһан Араб оронуудай эрэлхэг тэмсэлтэй һанал нэгэтэй байһанаа дэлхэйн олониитэ мэдүүлнэ. Израилиин хархис хүсэнүүдэй булимтархы политикые эрид буруушаана.

КОЛОМБО. Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал һэргээхын тула Израилиин булимтаран эзэмдэһэн газар нютагуудые сүлөөлжэ. Араб оронуудай арадуудта саг дары бусаажа үгэхэ хэрэгтэй гээд Шри Ланкагай Республикын гадаадын ба дотоодын худалдаа наймаанай министр Т. Б. Илангаратне эндэ мэдүүлээ. Араб оронуудта эсэргүүгээр Израилиин хүтэлбэрилэгшэдэй бэелүүлдэг дээрмэдэхы хархис политикые тэрэ эрид буруушааба.

БЕЙРУТ. «Ажахын, сэрэгэй арга боломжонуудaa хараада абажа. Ливан үялгаяа дүүргэхэ байна», — гэжэ Ливанай дотоодын хэрэгүүдэй министр Бахидж Такиэддин Сириин дотоодын хэрэгүүдэй министр Али Зазатай хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Израилиин зэрлиг бүдүүлигээр булимтаран эзэмдэһэн газар нютагуудые сүлөөлхын түлөө эрхэнүүдээ, эдэнэй дунда Палестинын араб арадай эрхэ һэргээхын түлөө тэмсэлдэ хабаададаг Араб оронуудай эрэлхэг тэмсэлшэдтэй һанал нэгэтэй байһанаа Ливанай коммунистнууд мэдүүлнэ гэжэ Ливанай Компартиин ЦК-гай Политбюрогой эндэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Тэмсэжэ байгаа оронуудай арминуудта али бүхы туһаламжа үзүүлхыень мэдүүлгэ бүхы Араб гүрэнүүдые уряална.

Араб арадуудай тала барижа, тэдээндэ шухала хэрэгтэй туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлжэ байһан бүхы гүрэнүүдтэ, хүсэнүүдтэ Ливанай Компартиин ЦК-гай Политбюро баяр баясхалан хүргэбэ.

ВАРШАВА. Ази, Африкын арадуудтай һанал нэгэтэй байлгын Польшын комитет Израилиин хүтэлбэрилэгшэдэй дээрмэдэхы хархис политикые эрид буруушаана.

БРЮССЕЛЬ. Бельгиин Компартиин Политбюро мэдүүлгэ тунхаглуулхадаа, булимтаран эзэмдэһэн газар нютагуудһаа сэрэгүүдээ гаргахые, Палестинын арадай хуулита эрхэ мэдэрхые арсадаг Израилиин правительство Дүтын Зүүн зүгтэхи мүнөөнэй байдалай түлөө харюусаха ёһотой гэжэ тэмдэглэнэ.

УЛААН-БААТАР. Ази, Африкын оронуудтай һаналаа нэгэдэлгын Монголой комитет мэдүүлгэ тунхаглахадаа, Египедтэ, Сиридэ эсэргүүтээр Израилиин үүдхэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые эрид буруушааба. Араб оронуудай арадуудай үнэн зүб тэмсэлтэй Монголой олониитэ һаналаа нэгэдэнэ гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ЛОНДОН. Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин үүдхэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүүсэлтын демонстраци 5 мянга гаран хүн эндэ хэһэн байна. Демонстрантнууд Англидахи США-гай посольстводо петици барюулаа. Тель-Авивай хархис хүсэнүүдые США-гай империалистнуудай дэмжэжэ байһыень энээн дотороо тэдэ мэдүүлнэ. Тель-Авивай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые буруушаажа байһанаа мэдүүлхын тула удаань демонстрантнууд Израилиин посольство худар ошобо.

(ТАСС).

СОФИ

Ортенсия Альенде ерэбэ

ТАСС

Сэрэгэй хунтын һабарһаа баатарай үхэлөөр унаһан Чилиин президент Сальвадор Альендиин һамган Ортенсия Альенде Варна хотодо ерэбэ. Профсоюзай бүхэдэлхэйн октябриин 15-да нээгдэһэн конгрессэй хүндэтэ айлшан боложо, тэрэ эндэ ерэһэн байна.

ДАМАСК

Эзэрхэг түримхэйшүүлдэ сохилто хэгдэнэ

ТАСС

Фронтын хойто захада болоһон байлдаануудай үеэр Сириин армиин бронетанкова частьнууд, артиллери дайсанда шанга сохилто хэһэн байна. Эдэ тулалдаануудай үедэ дайсанай олон солдадууд хүлһөөнь буулгагдаа, ехэ техникэнь һандаагдаа. Голанска гүбээ добуунуудай хойто захада шэбээлһэн Израилиин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдые Сириин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй бомбардировочно авиаци бута бомбодоо гээд Сириин сэрэгэй командованиин мэдээн дотор хэлэгдэнэ.

Эдэ байлдаануудта дайсанай 50 танк, ехэ буугай 3 батарей үгы хэгдээ.

Фронтын түбэй ба урда участогуудта Сириин бронетанкова частьнууд дайсанай бэхилэлгэнүүдтэ хэдэ хэдэн добтолгонуудые хэһэн байна. Эдэнэй үедэ дайсанай 15 танк, хэдэн буу һандаагдаа.

Октябриин 14-дэ дайсанай 3 самолет унагаагдаһан байна.

ДҮТЫН ЗҮҮН ЗҮГТЭХИ БАЙЛДААНУУД

КАИР. (ТАСС). Октябриин 14-дэ Синайн фронт дээрэ танкнуудай хүсөөр ехэ байлдаанууд болобо.

«Дейли экспрессэй» Каирта байдаг корреспондентын хэлэһэнэй ёһоор, зарим нютагуудта Египедэй сэрэгүүд Суэцкэ каналһаа зүүлжээ 45—48 километрэй зайда нэбтэрэн ороһон байна.

Египедэй ба Израилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй хоорондо хэдэ хэдэн шанга тулалдаанууд болобо.

Дайнай ябуулгануудай боложо байха үедэ премьер-министрэй орлогшо Абдель Кадер Хатем түрүүтэй тусхай комитет Египедэй дотоодын политическэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ байна. Сэрэгэй ба гадаадын политическэ шэнжэтэй асуудалнуудые шиидхэһэн дээрэһээ Анвар Сададай сүлөө тухагүй болоһонһоо уламжалан, иимэ комитет эмхидхэн байгуулха тухай шиидхэбэри правительство абаа гээд МЕН агентство мэдээсээ.

ДАМАСК. (ТАСС). Сириин-Израилиин фронт дээрэ тулалдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Фронтын хойто захада шэбээлһэн дайсанай түрүү частьнуудта Сириин бронетанкова частьнууд, артиллереэр добтолһон байна. Эндэ болоһон байлдаануудай үеэр Израилиин олон солдадууд хүлһөө буулгагдаа, ехэ техникэнь һандаагдаа.

Голанска гүбээ добуунуудта эшээлһэн Израилиин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдые бомбодоһон байна.

ЛОНДОН. (ТАСС). Эль-Кунейтра хотые Дамасктай холбоһон харгы дээрэ шанга тулалдаанууд болоно гэжэ баруун оронуудай информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ. «Голанска гүбээ добуунуудай дэргэдэ Сириин арми израилиинхидай добтолхо һэдэлгые зогсоожо, эдэнэй самолёдууд Дамаск шадарай агаарай дайда руу нэбтэрэн орохоёо болёо» гээд эдэ баримтануудһаа элирнэ. Октябриин 14-дэ Израилиин частьнууд Сириин ниислэл хотын оршон тойронхиие бомбодохо һэдэлтэ гаргангүй, ехэ буугаар буудаһан байна.

КАИР. (ТАСС). Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүгээр Палестинын партизанууд амжалтатай добтолгонуудые хэнэ. Эсэргүүсэлгын палестин хүдэлөөнэй түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, октябриин 14-дэ партизанууд Иерусалимһаа зүүн-урдуур байдаг Израилиин сэрэгэй заводые ракетээр буудаһан байна.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Синайн хахад арал дээрэ болоһон байлдаануудай үедэ бронетанкова хүсэнүүдэймнай командалагша генерал-майор Мендлер алуулаа гэжэ Израилиин сэрэгэй командовани соносхобо.

Израилиин оборонын министр Даян Израилиин радио, телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, «энэ дайн урдынхидал бэшэ, орёо хүшэр байдалда үнгэрнэ» гэжэ сэхэ руунь мэдэрхэ баатай болоһон байна. Гэбэшье Араб оронуудта шанга сохилто хэхэ байхабди гээд Даян заналта хээ.

КАИР

АГААРАЙ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Египедэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Верховно командованиин ээлжээтэ коммюнике дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, октябриин 14-дэ Египедэй самоледдуудай ба Израилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй хоорондо хэдэн тулалдаан болоо.

Нил мүрэнэй адагай хойто хубида илангаяа шанга байлдаан боложо, энээнэй үедэ Израилиин 15 самолет унагаагдаа. Тиихэдэ Египедэй 3 самолет һалгаагдаһан байна.

Октябриин 14-дэ бусад районуудта болоһон агаарай байлдаануудта дайсанай 27 самолёт, 2 вертолёт унагаагдаа. Тиигэжэ энэ үдэр болоһон байлдаануудай үеэр дайсанай дүн хамта 42 самолёт, 2 вертолёт унагаагдаһан байна.

БАГДАД

Ирагай президентын хөөрөөн

ТАСС

«Ороноймнай сэрэгэй бүхы хүсэн Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлдэ хабаадуулагдана. Ирагай Республикада үргэн ниитые сэрэгэй албанда татана гэжэ Ирагай президент Ахмед Хасан Аль-Бакр Суданай СУН гэдэг информационно агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

УНШАГШАДАЙ АНХАРАЛДА!

Хүндэтэ нүхэд! Ерэхэ жэлэй газетэ, журналнуудта [...] Буряад ороной нютаг бүхэндэ хэгдэжэ үргэлжэлһөөр. [...]тэй дашарамдуулан, манай газетын редакци ерэхэ жэл[...] хүдэлмэриин түсэбэй гол асуудалнуудые хараалжа [...] Тиимэһээ олон мянган уншагшадайнгаа һанамжа, дура[...]нуудые мэдэжэ абаха хүсэлэнтэйбди.

Хүндэтэ уншагшад! Танай анхаралда хэдэн асуудал [...]дана. Тэдэниие анхаралтайгаар уншаад, асуудал бүх[...] тобшохоноор харюусахыетнай гуйнабди. Харюутай [...] конвертдэ хээд, редакцида эльгээгыт.

1. «Буряад үнэниие» хэзээнһээ уншанабта? (Гэртээ [...] абана гүт, али библиотекэдэ уншадаг гүт? Али [...] худалдажа абана гүт?). ____

2. Танай захижа абадаг «Буряад үнэниие» хэды хүн [...] шанаб? (Гэр бүлынхидтнай, хүршэнэртнай, үшөө хэд?). ____

3. Байгша ондо «Буряад үнэндэ» толилогдоһон ямар [...]териалнуудые илангаяа һонирхон уншаабта? ____

4. Ямар асуудалаар, ямар удхатай материалнуудые [...]ряад үнэн» газетэһээ уншаха хүсэлэнтэйбта? ____

5. Газетэдэ толилогдодог материалнуудай темэ, удха, [...]руулга тухай ямар дурадхалнуудые оруулхабта? ____

6. «Эрдэм, техникын эди шиди», «Хонхо», «Т[...] «Саянһаа Витим хүрэтэр», «Уншагшад дурадхана, ш[...]жэлнэ, зүбшэнэ» гэхэ мэтын гаршагуудтай тусхай хуу[...]нууд тухай ямар һанамжа, дурадхалнуудтай байнат? ____

7. Энэ асуудалнуудай толилогдоһон газетые октябр[...] хэдында абаабта? (Харюу соогоо почтын индекс бэшэгты). ____

8. Өөһэдынгөө мэргэжэл, һуралсал, наһан тухай тобш[...]ноор бэшээрэйт. Фамили, адресаашье бэшэхэдэтнай бол[...] ____

Харюунуудаа иимэ адресаар эльгээгты; 6700[...] гор. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, редакция газеты «Бур[...] үнэн».

ЛОНДОН

Тель-Авивта үнгэргэгдэһэн пресс-конференци

ТАСС

Израилиин премьер-министр Меир Тель-Авивта үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Израилиин сэрэгүүд «хүндэ хүшэр тулалдаа» хэхэ ушартай болоно гэжэ сэхэ руунь мэдүүлхэ баатай болобо. Араб зэбсэгтэ хүсэнүүд Израилиин армида иимэ шанга харюу сохилто хэхэ юм гэжэ Израиль хүлеэгээгүй байшоо. «Мүнөө бидэндэ хүшэр байдал тохёолдоод байна», — гэжэ Меир тэмдэглэбэ. Египедэй, Сириин фронтнууд дээрэ болоһон байлдаануудай үеэр израилиинхид ехэ гээлтэ хоролтодо ороо гэжэ тэрэ батална.

Араб сэрэгүүдэй хүсэнэй ургалта эдэ бүгэдын шалтагаан болоно гэжэ Меир хэлэһэн байна. Совет сэрэгэй мэргэжэлтэд араб сэрэгшэдые бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа, мүн Араб гүрэнүүдэй арминуудай хэрэглэдэг совет буу зэбсэг һайн шанартай байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусахадаа, Тель-Авивай табиһан гуримуудые дүүргээд байгаа һаань, Израиль дай зогсоохо хэлсээ баталхаар бэлэн гэжэ Меир хэлэбэ.

Хэрбээ булимтаран эзэмдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин бүхы сэрэгүүдээ гаргаад байгаа һаань, Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороое эбэй ёһоор гуримшуулхые хүсэжэ байһанаа Араб оронуудай нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэниинь элитэ ааб даа.

КАИР

Саудовска Арабиин шиидхэбэри

ТАСС

«Израильда эсэргүү дайнай ябуулгануудта хабаадуулхын тула зэбсэгтэ хүсэнүүдэймнай зарим хубинь Сиридэ эльгээгдээ» гэжэ мэдүүлээ гээд МЕН агентство мэдээсэбэ.

ПРАВДА БУРЯТ[ИИ]

Нэгэдэхи хууда[...] Буряадай АССР-эй [...] но Соведэй сессиин [...] һэн тухай информа[...] мэдээсэл. «Агуу[...] тябриин хүндэлэлдэ[...] суглуулбари. Орон [...] ба нютаг нютагай һо[...]

Хоёрдохи хууда[...] «Хоорондоо хани хар[...] тайгаар, мүрысэн...» Г. Коневой статья. [...] ноймнай ой модоной [...] лекс» — Н. Хитай[...] статья. Түрэл орон [...] най.

Гурбадахи хууда[...] «Хүмүүжүүлхы бүхы [...] гань» — З. Пиро[...] статья. Хилын саанаһ[...]

Дүрбэдэхи хууда[...] Спорт. Элдэб һонину[...]

СЭНХИР ЭКРА[Н]

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[ММА]

Улаан-Үдэ харуул[...]

17.50 — Дамжуулгын [...]грамма. 17.55 — Тележ[...]ма. 18.15 — «Факел» — [...] луушуулда зорюулаг[...] дамжуулга.

«Орбита» харуул[...]

19.00 — «Время» — [...] дээсэлэй программа. 19.[...] Үнгэтэ телевидени. Х[...]гээр СССР-эй түрүү [...] эзэлхын түлөө мүр[...] «Крылья Советов» — «[...]мо» (Москва). 3-дахи [...]ранзан бэшэлгэ). 20.[...] Лиана Исакадзе на[...] 20.30 — «Хүн ба [...] 21.00 — Үнгэтэ телеви[...] «Крах инженера Гари[...] телевизионно уран һай[...] олон серитэй фильм. (1[...] сери). 22.05 — «Поэзи[...] Луконин. «Необходим[...] 22.30 — Профсоюзай [...] дэлхэйн федерациин [...] конгресс. 22.45 — Ко[...]тор Арам Хачатурян[...]шэ. 24.00 — «Время» [...] дээсэлэй программа.

САГААН УЛАР[...]

Мүнөөдэр республ[...]торнай нэгэ сэлмэжэ, [...] бүрхэжэ байха. Ши[...]тон унахагүй. Баруу[...]һээ секундын 5—9 м[...] сэтэйгээр һалхилха. [...]ратура 5—9, хойто [...]гүүдаар 0—4 градус [...] Улаан-Үдэдэ һүниндө [...] 6 градус хүйтэн, [...] 7—9 градус дулаан [...]хоор хүлеэгдэнэ.

Редакторай орло[гшо]
С. С. ЦЫРЕНДОРЖ[...]

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной октябриин 17. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-00620 Заказ № [...]